

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Studijní program: B 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Statistické hodnocení kvality života obyvatel LFA obcí vybraného regionu

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.

Autorka práce: Veronika Hlavsová

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Višňové 20. 3. 2011

.....
Veronika Hlavsová

Srdečně děkuji vedoucí mé diplomové práce paní doc. Ing. Evě Cudlínové za užitečné rady, projevenou trpělivost a čas, který mi věnovala.

Zvláštní dík patří paní prof. RNDr. Anně Čermákové, CSc. za spolupráci na publikované aplikační části.

Obsah

Úvod	1
Cíle a hypotézy	3
Teoretická část	4
1 Regionální politika Evropské unie	4
2 Sociální politika	9
3 Charakteristika kvality života	11
4 Fondy a operační programy	12
5 Problematika rozvoje venkova	14
6 Statistické metody	16
6.1 Základní pojmy	16
6.2 Četnosti	16
6.3 Aritmetický průměr	17
6.4 Kontingenční tabulky	17
6.5 Studium závislostí v kontingenčních tabulkách	18
6.6 Znaménkové schéma	19
6.7 Ukazatele asociace dvou nominálních proměnných	20
6.8 Ukazatele asociace pro dvě ordinální proměnné	23
6.9 Ukazatele asociace pro jednu nominální a jednu ordinální proměnnou	25
6.10 Shluková analýza	25
7 Charakteristika Prachaticka	27
7.1 Poloha a podnebí	28
7.2 Obyvatelstvo	28
7.3 Zemědělství a průmysl	28
7.4 Turistický ruch a životní prostředí	29
Aplikační část	30
8 Validita výběrového šetření	32
8.1 Validita souboru dle pohlaví	32
8.2 Validita souboru dle věku	32
8.3 Validita souboru dle dosaženého vzdělání	33
8.4 Struktura souboru dle postavení na trhu práce	34

9	Hodnocení kvality života v LFA obcích prachatického mikroregionu	35
9.1	Analýza atributů kvality života v LFA obcích	37
9.2	Plynofikace obcí	38
9.3	Analýza asociací mezi indikátory kvality života.....	39
10	Příčiny a projevy hospodářské slabosti a možnosti zlepšení života.....	43
10.1	Analýza asociací.....	44
10.2	Hodnocení příčin a projevů hospodářské slabosti obcí a možností zlepšení ekonomické situace v nich	45
11	Hodnocení zdrojů financování obcí	56
12	Využití fondů a strategie spolupráce	59
	Závěr.....	63
	Summary	65
	Použitá literatura	66

Úvod

Regionální politika patří k poměrně mladým činnostem Evropské unie. Její význam je však zásadní a stále roste. Evropská unie prostřednictvím regionální politiky usiluje o snížení negativních dopadů nerovnoměrného ekonomického rozvoje jednotlivých regionů a strukturálních změn v nich, s čímž úzce souvisí sociální politika. Původním cílem sociální politiky bylo zajišťování práv, které souviselo se zaměstnáváním v podmínkách volného pohybu osob. S růstem významu regionální politiky se tento cíl rozšířil a v současné době se sociální politika zaměřuje na zajišťování ochrany obyvatel Evropské unie, kteří jsou přímo ohroženi chudobou či sociálním vyloučením.

Evropská unie v rámci regionální politiky stanovila na období let 2007 - 2013 tři základní cíle, jejichž dosažením se snaží právě výše zmíněné negativní dopady zmírnit. Mezi tyto cíle patří konvergence, regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a evropská územní spolupráce. Cíl konvergence je zaměřen na podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionů, cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost na podporu ekonomických změn v jednotlivých oblastech a cíl evropské územní spolupráce na podporu přeshraniční spolupráce.

V Evropské unii je stále více kladen důraz na rozvoj a podporu venkova a růstu lidského potenciálu. Za tímto účelem byly zřízeny mnohé fondy, kde mezi nejvýznamnější patří v současné době Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Fond solidarity a další fondy a programy na rozvoj venkova.

Definování venkova není zcela jednoduchou záležitostí, lze jej totiž chápat různým způsobem. Všeobecně je venkovské prostředí chápáno jako prostor mimo města se zaměřením především na zemědělskou výrobu. To však v dnešní době není již pravdou, přestože význam zemědělské činnosti má stále ve venkovských oblastech velký význam. Existuje celá řada kritérií, jimiž se běžně venkov definuje. Mezi tato kritéria patří například kritérium počtu obyvatel či hustoty zalidnění.

Ve venkovských oblastech je za největší možnost rozvoje a zlepšení situace v těchto oblastech považován rozvoj turistického ruchu. Jedná se především o rozvoj tzv. agroturistiky, což představuje turistiku ve venkovských podmínkách, která je spojena v mnohých případech s dobrovolnou a neplacenou prací v zemědělství za účelem poznání zemědělské činnosti, kontaktu se zvířaty či za účelem posílení vlasteneckých pocitů.

Vzhledem k tomu, že se Prachaticko nachází v oblasti Šumavy a zemědělská činnost je v této oblasti stále velmi rozšířená, je diplomová práce zaměřena právě na tento region.

V teoretické části jsem se věnovala již zmiňované regionální a sociální politice, konkrétně se zaměřením na venkov a problematiku jeho rozvoje. S rozvojem regionů úzce souvisí využívání dotací a finančních prostředků z fondů, kde jsem se zabývala finanční podporou a fondy EU. Nedílnou součástí práce je také charakteristika prachatického regionu a seznámení se statistickými metodami, které byly v práci využity.

Pro praktickou část jsem nejprve sestavila dva dotazníky, z nichž první dotazník (viz Příloha 1) byl určen pro zastupitele i obyvatele obcí a druhý pouze pro zastupitele obcí (viz Příloha 2). Dále jsem vyčlenila z prachatického regionu venkovské obce a stanovila soubor, v němž jsem prostřednictvím dotazníkového šetření průzkum prováděla. Abych zjistila, zda výsledky mého šetření je možné zobecnit pro celý prachatický region, bylo nutné ověřit validitu výběrového souboru, tj. zda složení výběrového souboru odpovídá souboru základnímu.

V praktické části jsem se pak konkrétně zaměřila na občanskou vybavenost obcí Prachaticka a na to, jak jsou obyvatelé tohoto regionu spokojeni s kvalitou života. Dále jsem se zabývala tím, zda vnímají obec, ve které žijí, jako hospodářsky slabou či nikoli. V případě, že občané svou obec za hospodářsky slabou považovali, zjišťovala jsem, jaké jsou podle jejich mínění příčiny a projevy této slabosti a v čem spatřují možnost zlepšení hospodářské situace v obci.

V další části práce jsem se věnovala zdrojům financování obcí, kde jsem se konkrétně zabývala tím, jaké zdroje a v jaké míře jsou obcemi využívány. S touto částí práce úzce souvisí poslední část praktické části práce, která je zaměřena na využívání fondů EU a strategii spolupráce se zahraničím.

Cíle a hypotézy

V této práci byl stanoven jeden hlavní cíl, 3 podcíle a k nim odpovídající hypotézy.

Hlavní cíl: Zjistit, zda kvalita života v LFA obcích a hospodářská slabost těchto obcí je závislá na velikosti obce.

Cíl 1: Statisticky ověřit, zda existuje závislost mezi občanskou vybaveností LFA obcí prachatického mikroregionu a velikostí obce. Dále zjistit, zda existuje vztah mezi vybranými atributy - občanskou aktivitou a atributem věk, velikostí obce a délkou života v obci.

Cíl 2: Analyzovat příčiny a projevy hospodářské slabosti obcí Prachaticka a následně zjistit, posílením kterých atributů by mohla být zlepšena ekonomická situace těchto obcí.

Cíl 3: Zjistit, jaké zdroje financování obce využívají a které z nich jsou ty nejvýznamnější, speciálně se zaměřím na analýzu využívání dotací.

Hlavní hypotéza: Předpokládám, že velikost obce má vliv na kvalitu života u většiny zvolených atributů, a že má i vliv na hospodářskou slabost těchto obcí.

Hypotéza 1: Předpokládám, že u menších obcí bude občanská vybavenost na nižší úrovni než u obcí větších. Dále předpokládám, že bude existovat asociace mezi občanskou aktivitou a atributem věk, velikost obce a délka života v obci. U ostatních atributů tuto skutečnost neočekávám.

Hypotéza 2: Předpokládám, že menší obce budou obyvateli hodnoceny jako hospodářsky slabší než obce větší, proto budou příčiny a projevy hospodářské slabosti menšími obcemi vnímány silněji než u obcí větších.

Hypotéza 3: Předpokládám, že v malých obcích budou hrát rozhodující roli zdroje z podpory státní správy, ministerstev a Evropské unie. Naopak nepředpokládám, že zásadní význam budou mít zdroje vlastní. Domnívám se, že využívání dotací má rostoucí tendenci.

Teoretická část

1 Regionální politika Evropské unie

Definice

Přestože existuje celá řada definic regionální politiky, žádná z nich není obecně uznávanou. Obecně lze regionální politiku definovat jako soubor opatření, nástrojů a cílů, které jsou zaměřeny na snížení rozdílů mezi regiony a vytvoření tak srovnatelných podmínek ve všech regionech.

EU definuje regionální politiku jako určitou koncepční a cílevědomou činnost veřejných orgánů, které usilují o eliminaci negativních důsledků teritoriálně nerovnoměrného ekonomického rozvoje a probíhajících strukturálních změn.[1]

Historie a vývoj

Počátky regionální politiky sahají do období velké hospodářské krize, kdy Velká Británie stála před problémem jak vyřešit dopady této krize v průmyslových regionech. V této době došlo právě ve Velké Británii k velkému prohloubení socioekonomické diference mezi jednotlivými regiony. Stát byl nucen přijmout taková opatření, aby došlo ke zmírnění stále se zhoršující situace v těchto regionech. V roce 1934 byl přijat první legislativní dokument - *Zákon o speciálním území* - v němž byly vymezeny problémové regiony, definován způsob pomoci a v neposlední řadě byla stanovena pravidla pro alokaci zdrojů. Od té doby se začala regionální politika rozvíjet do celého světa.

V roce 1960 byl ustanoven Evropský sociální fond za účelem rekvalifikace pracovní síly v postižených regionech a čelení nezaměstnanosti. O dva roky později byl v souvislosti s financováním společné zemědělské politiky zřízen Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond. Zavedení společné regionální politiky EU je především spojeno se založením Evropského fondu regionálního rozvoje v roce 1975.

Postupem času bylo nutno hledat efektivnější způsob realizace cílů regionální politiky, a tak v roce 1988 došlo k její reformě. Došlo k integraci regionální politiky s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. politiky strukturální. Po této reformě bylo na období let 1989 - 1993 stanoveno 5 cílů strukturální politiky - *podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů, podpora rozvoje venkovských regionů, přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy hospodářským úpadkem, boj s dlouhodobou nezaměstnaností*

a podpora integrace mladých lidí a osob vyřazených z trhu práce do pracovního procesu, podpora adaptace pracovníků na hospodářské změny a změny ve výrobě. Regionální politika byla v tomto případě zaměřena na plnění prvních třech cílů (označeny kurzívou).

K druhé reformě došlo v roce 1993 po podepsání Maastrichtské smlouvy a k následnému ustanovení Fondu soudržnosti. Jeho prostřednictvím je poskytována pomoc vybraným územím, která splní určitá kritéria pro vstup do hospodářské a měnové unie. Zaměřuje se na oblast životního prostředí a transevropské dopravní sítě. Vzhledem k tomu, že stanovené cíle pro léta 1989 - 1993 se osvědčily, zůstaly shodné i pro léta 1994 - 1999.

Dalším obdobím bylo období let 2000 - 2006, které se především zaměřuje na vyšší efektivnost využívání finančních zdrojů. Pro toto období byly stanoveny tyto cíle – pomoc zaostávajícím regionům, pomoc strukturálně postiženým oblastem, adaptace a modernizace systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti.

Pro období let 2007 - 2013 byly stanoveny tři cíle, které se od těch, které byly stanoveny pro léta 2000 - 2006 liší. Mezi nové cíle patří konvergence, regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a evropská územní spolupráce.[2]

Cíle regionální politiky EU na léta 2007 - 2013

U konvergence se jedná o podporu růstu a vytváření nových pracovních míst, a to především v oblastech, které jsou nejméně rozvinuté - obvykle regiony, kde hrubý domácí produkt na obyvatele je nižší než 75 % průměru EU. Tato podpora je poskytována především prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu. Evropský fond pro regionální rozvoj je zaměřen především na modernizaci a diverzifikaci ekonomické struktury států EU a jejich regionů, zlepšení infrastruktury a ochranu životního prostředí. Náplní Evropského sociálního fondu je posílení institucí trhu práce, vzdělávacích systémů, zvýšení investic do lidského faktoru atd.

V případě regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti jsou podporovány ekonomické změny v jednotlivých oblastech různými regionálními programy a orgány regionální správy. Toto kritérium bylo určeno i pro ty státy, v nichž HDP na obyvatele převyšuje výše zmíněných 75 % průměru EU. Jde především o inovaci, zlepšení dostupnosti služeb základních potřeb a v neposlední řadě o ekonomiku založenou na životním prostředí, znalostech a předcházení rizikům.[3]

Evropská územní spolupráce je založena především na vyváženém rozvoji území Evropské unie. Je realizovaná prostřednictvím přeshraniční spolupráce, nadnárodní spolupráce, meziregionální spolupráce a dvou síťových programů – EPSON 2013 (Monitorovací síť pro evropské územní plánování) a INTERACT II (Program pro výměnu zkušeností s přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spoluprací).

V případě přeshraniční spolupráce se jedná o programy, které podporují spolupráci neziskových subjektů z území přiléhajících ke státní hranici.

Nadnárodní spolupráce je rozdělena do několika zón, kde ČR patří do zóny „Střední Evropa“. Tento program podporuje přenos informací např. v oblasti dopravní dostupnosti, životního prostředí, inovací či zvyšování aktivity regionů.

Meziregionální spolupráce, jejímž cílem se stal rozvoj regionů, se mohou účastnit subjekty všech členských států a dále subjekty ze Švýcarska a Norska.

Program ESPON je určen pro všechny členské státy EU, pro státy, které se o členství v EU ucházejí a pro Švýcarsko s Norskem. Tento program se zaměřuje převážně na podporu výzkumu v oblasti územního plánování a rozvoje regionů.

Program INTERACT II je určen pro evropské instituce a orgány, které zajišťují programy evropské územní spolupráce. Zaměřuje se především na šíření znalostí a zkušeností získaných díky přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci.[4]

Na základě cílů EU stanovila ČR celkem 24 programů, které lze rozdělit následovně:

- ❖ Pro cíl konvergence jsou to tematické operační programy, které jsou platné pro celou ČR a jsou zaměřeny na vybranou oblast (např. na dopravu či životní prostředí) a regionální operační programy, které jsou stanoveny pro jednotlivé regiony soudržnosti, kromě hlavního města Prahy.
- ❖ Pro cíl regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti jsou stanoveny operační programy dva, a to Operační program Praha – konkurenceschopnost a Operační program Praha – adaptabilita.
- ❖ Pro cíl příhraniční spolupráce jsou to programy, které jsou platné pro příhraniční regiony. Pro ČR jsou to programy ČR - Sasko, Bavorsko, Rakousko, Slovensko a Polsko.[5]

Aby mohly být cíle regionální politiky Evropské unie naplněny, je zapotřebí růstu lidského potenciálu, který je strukturovaným souborem dispozic a předpokladů člověka k výkonu činností. Složky lidského potenciálu bývají členěny na potenciál znalostní, kvalifikační, hodnotově orientační, sociální a kreativní. Kvalita a množství lidského potenciálu je jednou ze základních složek bohatství.[6] Z tohoto důvodu je součástí politiky Evropské unie i sociální politika, které je věnována kapitola 2.

Podpora venkova

Venkov představuje specifickou oblast podpory EU. Venkovské oblasti - dle metodiky OECD (viz kapitola 5) - představují zhruba 90 % území státu EU a žije v nich téměř 60 % populace EU.[7]

Pro rozvoj lidského potenciálu a venkovského prostředí byly zřízeny mnohé fondy a programy, jejichž význam je neméně podstatný. Nejčastěji využívanými fondy ve všech obdobích, za které byly stanoveny cíle regionální politiky, byly tyto fondy - Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Fond solidarity a další programy. V období před rokem 2007 to byl navíc Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond či Finanční nástroj pro řízení rybolovu, naopak v období let 2007 - 2013 je to například nově vzniklý Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova či Evropský fond pro rybolov. Blíže jsou tyto a další fondy popsány v kapitole 4.

Rozvoj venkova je součástí společné zemědělské politiky EU, avšak je nutné jej vnímat právě v kontextu s regionální politikou. Cíle a opatření rozvoje venkova společné zemědělské politiky jsou s regionální politikou zcela spjaté. Evropský zemědělský fond zdůrazňuje nutnost růstu a vytváření nových pracovních příležitostí v oblasti zemědělství. Zemědělským subjektům je proto poskytována podpora v oblasti vzdělávání, školení, zakládání nových podniků, modernizace a v mnohých dalších oblastech.[8]

Čerpání zdrojů a financování cílů EU

Zdroje, které jsou vynakládány na regionální politiky EU, tvoří cca 45 % zdrojů z celkového rozpočtu EU. Další velmi významnou položkou rozpočtu tvoří ochrana přírodních zdrojů a hospodaření s nimi, kde je na tuto oblast vynaloženo cca 43 % zdrojů EU. Ostatní zdroje EU jsou vynaloženy na oblast občanství, bezpečnosti, svobody a práva, administrativy a dalších oblastí.[9]

Česká republika od vstupu do EU rovněž využívá podpory regionální politiky EU. V letech 2004 - 2006 čerpala Česká republika v rámci regionální politiky cca 2,63 miliard EUR, kde prostředky mezi strukturální fondy, Fond soudržnosti a Iniciativy Společenství byly rozděleny následujícím způsobem:

- ❖ Strukturální fondy – 1,5844 mld. EUR
- ❖ Fond soudržnosti – 945,3 mil. EUR
- ❖ Iniciativa společenství – 100,8 mil. EUR.[10]

Pro léta 2007 - 2013 bylo pro Českou republiku čerpání podpory regionální politiky EU stanoveno ve výši 26,69 mld. EUR. Mezi jednotlivé cíle tohoto období byly tyto prostředky rozděleny následovně:

- ❖ Konvergence – 25,88 mld. EUR
- ❖ Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost – 419,09 mil. EUR
- ❖ Evropská územní spolupráce – 389,05 mil. EUR.[11]

2 Sociální politika

Sociální politika má velký význam, a to především z hlediska kvality života občanů státu, která je charakterizována v kapitole třetí. Z tohoto důvodu se ve velké míře zabývá sociální politikou i Evropská unie.

Prvotním cílem sociální politiky EU bylo zajištění práv, která souvisela se zaměstnáváním v podmínkách volného pohybu osob. V návaznosti na rychle se rozvíjející ekonomickou integraci a politický a hospodářský vývoj se tento cíl rozšířil na zajištění sociální ochrany především těch obyvatel Evropské unie, kteří jsou ohroženi chudobou a sociálním vyloučením. Rozšiřuje se tak snaha sociální soudržnosti.[12]

Pojem sociální soudržnosti se objevuje již v roce 1957 v Římské smlouvě, ve které je zakotven závazek ke snižování meziregionálních rozdílů, zlepšování životních a pracovních podmínek a zaměstnanosti.[13]

Pro realizaci sociální politiky byl v roce 1960 založen Evropský sociální fond, jak je zmíněno výše, který napomáhá ke snižování nerovností mezi životní úrovní jednotlivých regionů i jednotlivců samotných. Jeho hlavním cílem je rozvoj a podpora politiky na trhu práce, přístupnost všem na trh práce a podpora vzdělávání.[14]

Poradním orgánem v této oblasti byl stanoven Evropský hospodářský a sociální výbor, jehož úkolem je poskytovat poradenství institucím Evropského společenství. Poradenství probíhá prostřednictvím stanovisek k návrhům předpisů a stanovisek institucí k závažným tématům. Mezi tato témata patří například sociální záležitosti či politika zaměstnanosti. Mezi další velmi významnou instituci patří Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele, která má za úkol podporu kvalitních pracovních míst, růst úrovně sociální ochrany a ochrany zdraví a v neposlední řadě zajištění rovných příležitostí všem občanům Evropské unie. K projednání otázek týkajících se všech těchto oblastí slouží Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu.

Sociální politika je zahrnuta v mnohých dokumentech. Mezi ty nejvýznamnější a nejznámější patří Evropská sociální charta, Charta základních sociálních práv pracujících, Maastrichtská a Amsterodamská smlouva, Zelená a bílá kniha a Lisabonská strategie.[12]

Evropská sociální charta byla ratifikována členskými státy v roce 1961 a stanovuje 19 základních principů a práv (např. právo na práci, spravedlivou odměnu, ochranu zdraví). V roce 1988 byl přijat Dodatkový protokol obsahující dalších 12 práv. Všechna tato práva mají celoevropský charakter a jsou uznávány všemi státy, které tuto Chartu podepsaly.

Charta základních sociálních práv pracujících byla sjednána v roce 1989. Práva, která jsou zde zakotvena, se značně shodují s těmi v Evropské sociální chartě. Je zde zakotveno například právo na spravedlivou odměnu, zdravotní a sociální zabezpečení, bezpečnou práci či právo na odborné vzdělávání. Tuto chartu podepsaly všechny členské státy kromě Velké Británie, která se domnívá, že tato charta poškozují zájmy podnikání. Z tohoto důvodu se jedná pouze o prohlášení bez právních důsledků.

Maastrichtská a Amsterodamská smlouva. Maastrichtská smlouva pochází z roku 1992. Nezahrnovala kapitolu o sociální politice kvůli nesouhlasu Velké Británie. Tato skutečnost byla vyřešena prostřednictvím sociálního protokolu a uzavřením Úmluvy o sociální politice. Tento duální rámec, který tak vznikl, byl zrušen v roce 1997, kdy Velká Británie podepsala Úmluvu o sociální politice. Sociální politika tak mohla být zařazena přímo do smlouvy o založení Evropské unie.

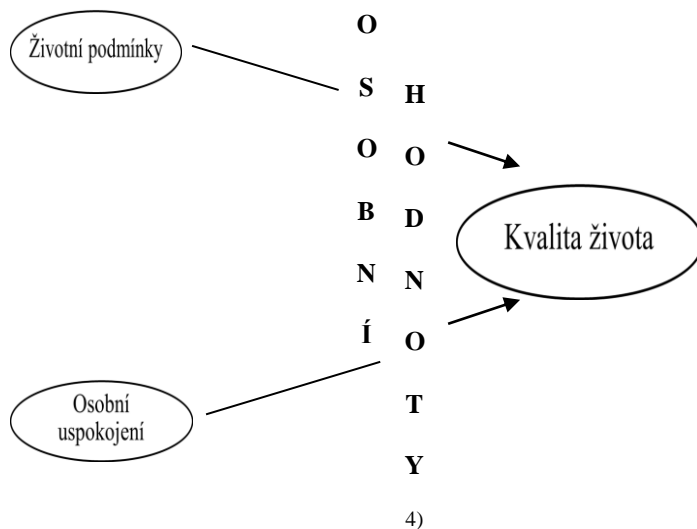
Zelená a Bílá kniha. Zelená kniha byla publikována v roce 1993 s cílem zanalyzovat sociální společnost. Na jejím základě byla v roce 1994 vydána Bílá kniha založená na konstatování faktu, že hospodářský a sociální pokrok musí být v souladu a dále pak, že je třeba zaměřit se na solidaritu a konkurenceschopnost.

Lisabonská strategie byla přijata v roce 2000 v návaznosti na Bílou knihu. Jejím prvotním zaměřením je boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Dále pak snaha o dosažení hospodářské, sociální a ekologické obnovy.[13]

3 Charakteristika kvality života

Kvalita života je ukazatel, který je citován v celé řadě publikací. Gál a kolektiv definovali kvalitu života jako: „Na jedné straně objektivní podmínky k dobrému životu a na straně druhé subjektivní prožívání života jako kvalitního“ – viz diagram 1.[15] Jednotlivé komponenty kvality života v obcích uvedli ve své práci Felce and Pery [16] – viz diagram 2.

Diagram 1: Kvalita života - kombinace životních podmínek a uspokojení potřeb

Zdroj: Gál a kol., 2003 [15]

Diagram 2: Komponenty kvality života

Zdroj: Felce a Perry, 1995 [16]

4 Fondy a operační programy

Nejvýznamnějšími fondy jsou strukturální fondy EU, jejichž význam je pro sociální a hospodářskou soudržnost v rámci EU nezastupitelný.

Jedná se o finanční nástroje přerozdělující finanční prostředky a podporující soudržnost v EU prostřednictvím koncentrace výdajů do méně rozvinutých regionů. Díky těmto fondům dochází ke snižování rozdílů v úrovni rozvoje a zaostalosti jednotlivých regionů.

Výše zmíněná finanční podpora z těchto fondů je rozdělována prostřednictvím operačních programů, které určují zaměření podpory pro daný region či sektor (např. zemědělství, doprava).[17]

Mezi nejznámější a nejvíce využívané fondy a programy patří:

Evropský fond regionálního rozvoje, který byl založen v roce 1974, slouží především k financování strukturální pomoci prostřednictvím rozvojových programů a ke snižování meziregionálních nerovností.

Evropský sociální fond zmíněný výše.

Fond soudržnosti zmíněný výše.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, který je jedním z nástrojů realizace společné zemědělské politiky Evropské unie, je cílený především, jak již název napovídá, na rozvoj venkova. Dále se zaměřuje na růst konkurenceschopnosti v lesnictví, potravinářství a zemědělství.

Evropský zemědělský garanční fond, jenž podporuje export zemědělských produktů do třetích zemí a z něhož se financují platby zemědělským subjektům.

Evropský fond pro rybolov, který je finančním nástrojem pro orientaci rybolovu.

Dalším významným fondem, který není již fondem strukturálním, je ***Fond solidarity***, který byl založen v roce 2002 na základě nařízení Rady a který je určen na pomoc při velké přírodní katastrofě.[18]

Program rozvoje venkova zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a stanovuje strategie pro rozvoj venkova. Jeho opatření přispívají k naplňování cílů v oblasti trhu práce, udržitelného rozvoje, vnitřního trhu a podnikatelského prostředí a společnosti, která je založena na znalostech.[19]

Operační program Životní prostředí byl zřízen Státním fondem životního prostředí, Ministerstvem životního prostředí a Evropskou komisí. Jedná se o program, který přináší prostředky na podporu zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní, zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí, udržitelné využívání zdrojů energie, zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik, zlepšování stavu přírody a krajiny a v neposlední řadě rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu.[20]

Regionální operační programy jsou založeny s cílem urychlit rozvoj jednotlivých regionů České republiky, zvýšit jejich konkurenceschopnost, atraktivitu a posílit kvalitu života obyvatel. Zaměřují se především na modernizaci technické infrastruktury, zvýšení prosperity regionu vytvářením prostředí pro rozvoj malých a středních podniků, zvýšení podílu cestovního ruchu a na modernizaci a zlepšení podmínek pro obyvatele ve městech a na venkově.[21]

Rozvoj hospodářsky slabých regionů není jednoduchý a jsou s ním spojeny četné problémy, z tohoto důvodu jsem se rozhodla o této oblasti také zmínit.

5 Problematika rozvoje venkova

Venkov lze chápat různým způsobem. Většina si ve spojení s venkovem či venkovským prostředím představí rozšířené zemědělství a zemědělskou výrobu, což v dnešní době není již pravdou. Avšak zemědělství stále hraje velmi významnou roli ve venkovských oblastech, a to především z hlediska utváření místní krajiny.[22]

Existují různá kritéria, dle nichž je možné venkov definovat. Mezi nejčastěji užívaná patří kritérium počtu obyvatel, hustoty zalidnění a statutu obce.

- ❖ Kritérium počtu obyvatel je nejčastěji užívaným. Venkovem je taková obec, jejíž počet obyvatel je nižší než 2 000.[23]
- ❖ Kritérium hustoty zalidnění je pro venkov dle OECD nižší než 150 obyvatel na km² s úpravou pro ČR dle EUROSTATU na 100 obyvatel na km². [24]
- ❖ Kritérium statutu obce je definováno Zákonem č. 128/200 Sb., o obcích, kde se v § 3 uvádí: „*Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.*“ [25]

Jednotlivé regiony se v mnohém liší, a tudíž i možnosti vývoje v nich. Tyto odlišnosti mohou být způsobeny různými vlivy - nejčastěji nedostatečnou dopravní infrastrukturou, nedostatkem pracovních míst, migrací obyvatel či stárnutím populace. Jednotlivé regiony je tedy nutné posuzovat z více hledisek, konkrétně z hlediska ekonomického, územního, sociálního, rozvoje krajiny či tradičních hodnot, aby bylo možné zjistit, která ze strategií pro rozvoj daného regionu je ta nejvhodnější.

V současné době se problematikou rozvoje venkova, zabývá i Evropská unie. Pro tento účel vznikl v roce 2005 již výše zmíněný Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, který má následující základní cíle

- ❖ zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví, což zahrnuje modernizaci zemědělských podniků, investice do lesů, pozemkové úpravy, přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům a další
- ❖ zlepšení životního prostředí a krajiny, kam patří zalesňování zemědělské půdy, platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a v jiných znevýhodněných oblastech, obnova lesního potenciálu apod.

- ❖ zlepšení kvality života a diverzifikace hospodářské činnosti zahrnuje diverzifikaci činnosti nezemědělského charakteru, podporu zakládání podniků, podporu cestovního ruchu, rozvoj obcí a občanské vybavenosti atd.[26]

Je zde důležité, aby členské státy a následně i jednotlivé regiony rozdělily přidělené prostředky na rozvoj venkova mezi všechny výše uvedená zaměření, aby byl zajištěn vyvážený přístup k politice rozvoje venkova.

Ve své práci se věnuji právě plnění třetího cíle, který se týká kvality života, konkrétně pak v LFA obcích prachatického mikroregionu.

6 Statistické metody

Tato kapitola byla zpracována, pokud není uvedeno jinak, dle Řezánkové, 2005 [27], Blatné, 1994 [28] a Řezánkové, Húska, Snášela, 2009 [29].

6.1 Základní pojmy

Statistické šetření zpravidla probíhá na souboru, který je dle zjišťovaných atributů předem stanoven. Tento soubor je nazýván souborem základním a může být tvořen například obyvateli určitého území, lidmi určitého věku apod. V převážné většině případů je průzkum na základním souboru nemožný. Z tohoto důvodu je stanoven pouze výběrový soubor, tj. část základního souboru, na které jsou dané atributy zkoumány. Takový soubor může být tvořen zcela náhodně nebo podle určitých pravidel.

Pro zpracování daného šetření je důležité určit, o jaký typ dat se jedná – zda jsou to data, jejichž hodnoty lze vyjádřit číselně, či nikoli. Pokud lze data vyjádřit číselně, hovoříme o datech kvantitativních a v opačném případě o datech kvalitativních. Kvalitativní data se dále člení na data nominální a ordinální.

U nominálních dat lze vytvořit kategorie, které však nelze uspořádat. Ordinální data tvoří naopak kategorie, které uspořádat lze.

Před vlastním zpracováním dat je rovněž velmi významné stanovení postupů, které budou pro dané hodnocení využity. Při zpracování diplomové práce byly použity 2 typy třídění dat, a to třídění jednorozměrné (četnosti) a třídění 2. stupně (kontingenční tabulky). Z vícerozměrných metod pak byly použity metody shlukové analýzy.

6.2 Četnosti

Četnost je získána tříděním statistických dat a udává počet statistických jednotek, u kterých se vyskytuje daný jev či hodnota.

Četnosti se člení na absolutní a relativní. Absolutní četnost se označuje n_i a udává, kolikrát se hodnota znaku či daný jev v daném souboru vyskytuje. Relativní četnost se označuje jako p_i a určíme ji dle vztahu

$$p_i = \frac{n_i}{n} \quad (1)$$

kde n_i je absolutní četnost a n je rozsah souboru.

Relativní četnost je nejčastěji vyjadřována v %.

6.3 Aritmetický průměr

Aritmetický průměr je statistická veličina vyjadřující hodnotu, která popisuje soubor mnoha hodnot a značí se jako $\bar{x}$. Člení se na aritmetický průměr prostý a aritmetický průměr vážený. Prostý aritmetický průměr lze určit dle vzorce

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i \quad (2)$$

kde n je rozsah souboru a x_i jsou jednotlivé hodnoty souboru.

Vážený aritmetický průměr se užívá v případě, že hodnoty v souboru mají různou váhu, a vypočte se dle vztahu

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^k x_i w_i}{\sum_{i=1}^k w_i} \quad (3)$$

kde x_i jsou jednotlivé hodnoty veličiny a w_i jsou příslušné váhy.[30]

6.4 Kontingenční tabulky

Kontingenční tabulky jsou užívány v takových případech, kdy nestačí pouze jednorozměrné třídění, ale je potřeba zkoumat vztahy dvou proměnných.

Kontingenční tabulka má r řádků a s sloupců. Počet řádků vyjadřuje počet hodnot či kategorií prvního znaku a počet sloupců vyjadřuje počet hodnot či kategorií znaku druhého. V jednotlivých buňkách tabulky se nacházejí četnosti n_{ij} . Poslední sloupec a řádka obsahuje marginální četnosti $n_{i.}$ a $n_{.j}$. Pravý dolní roh obsahuje celkovou četnost n .

V kontingenčních tabulkách platí následující vztahy:

$$n_{i.} = \sum_{j=1}^s n_{ij} \quad (4)$$

$$n_{.j} = \sum_{i=1}^r n_{ij} \quad (5)$$

$$\sum_{j=1}^s n_j = \sum_{i=1}^r n_i = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s n_{ij} \quad (6)$$

Tab. 1: Schéma kontingenční tabulky

X/Y	1	...	j	...	s	Celkem
1	n_{11}	...	n_{1j}	...	n_{1s}	$\sum_{j=1}^s n_{1j}$
...	...	...	...	...	...	...
i	n_{i1}	...	n_{ij}	...	n_{is}	$\sum_{j=1}^s n_{ij}$
...	...	...	...	...	...	...
r	n_{r1}	...	n_{rj}	...	n_{rs}	$\sum_{j=1}^s n_{rj}$
Celkem	$\sum_{i=1}^r n_{i1}$	...	$\sum_{i=1}^r n_{ij}$	...	$\sum_{i=1}^r n_{is}$	n

Zdroj: Řezánková, 2005 [27]

Dále se vyskytují tyto termíny

- empirická četnost n_{ij} , což je skutečně zjištěná četnost v i -tém řádku a j -tém sloupci
- očekávaná (teoretická) četnost m_{ij} , kterou určíme dle následujícího vztahu

$$m_{ij} = \frac{n_i \cdot n_j}{n} \quad (7)$$

- Reziduum, které je rozdílem zjištěné a očekávané četnosti

$$n_{ij} - m_{ij} \quad (8)$$

6.5 Studium závislosti v kontingenčních tabulkách

Kontingenční tabulky umožňují testování mnohých hypotéz. Příkladem může být hypotéza o nezávislosti statistických znaků.

Hypotéza o nezávislosti statistických znaků - Chi-kvadrát test

Jedná se o test, který je založený na porovnání empirických četností s četnostmi teoretickými, které by existovaly v případě, že by zkoumané znaky byly nezávislé.

Předpokladem pro využití tohoto testu je, že minimálně 80 % očekávaných četností neklesne pod hodnotu 5 a v ostatních polích budou hodnoty vyšší než 0.[27] Pokud tato

podmínka splněna není, je možnost některé ze sloupců sloučit, avšak pouze za předpokladu, že toto sloučení je přípustné. V opačném případě není možné tento test použít.

Hypotéza o nezávislosti určuje pouze to, zda mezi zkoumanými znaky existuje či neexistuje nějaká závislost, ale nevyovídá nic o těsnosti vazby.

Testovací kritérium je náhodná veličina χ^2 určená dle vzorce

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - m_{ij})^2}{m_{ij}} \quad (9)$$

a pro tabulku 2x2

$$\chi^2 = \frac{n(n_{11}n_{22} - n_{12}n_{21})^2}{n_{1\cdot} \cdot n_{2\cdot} \cdot n_{\cdot 1} \cdot n_{\cdot 2}} \quad (10)$$

Pomocí tohoto testu se ověřuje hypotéza H_0 a H_A , kde pro H_0 platí, že znaky X a Y jsou na sobě nezávislé a pro H_A platí, že znaky X a Y na sobě závislé jsou.

Pokud jsou znaky nezávislé, má testovací kritérium přibližně χ^2 rozdělení s $(r-1)(s-1)$ stupni volnosti.

Nulová hypotéza H_0 na hladině významnosti α je zamítnuta ve prospěch H_A v případě, že χ^2 překročí kritickou hodnotu $\chi_{1-\alpha}^2[(r-1)(s-1)]$. [31]

6.6 Znaménkové schéma

I v případě, že závislost byla prokázána, zkoumání nekončí, neboť nám stále chybí informace o tom, ve které kombinaci či kombinacích vybraných zkoumaných znaků se tato závislost nachází. Pro tento účel slouží znaménkové schéma.

Při jeho sestavování se postupuje následujícím způsobem:

- ❖ Pro každé políčko tabulky je nejprve nutné sestavit čtyřpolní tabulka, která je tvořena:
  - četností právě sledovaného políčka n_{ij}
  - zbytkem i -tého řádku s četností $n_{i\cdot} - n_{ij}$
  - zbytkem j -tého sloupce s četností $n_{\cdot j} - n_{ij}$
  - dosud neuvažovaným zbytkem s četností $n - n_{i\cdot} - n_{\cdot j} + n_{ij}$
- ❖ v těchto nově vzniklých čtyřpolních tabulkách se udělají dílčí chí-kvadrát testy, při kterých se určí pro každé políčko hodnota testového kritéria G_{ij} podle vzorce (10)

- ❖ následně je nutné k empirickým četnostem původní tabulky určit teoretické četnosti a jejich rozdílem následně zjistit, zda přiřazená znaménka budou kladná, či záporná
  - $n_{ij} > m_{ij}$ - kladná
  - $n_{ij} < m_{ij}$ - záporná
- ❖ dle následujícího algoritmu se do příslušného políčka (i,j) zapíše některé z výsledných znamének

Tab. 2: Algoritmus pro přiřazení znamének

u_i	Přiřadíme	Význam
$G_{ij} > 10,83$	+++ nebo - - -	Velmi významná odchylka
$6,63 < G_{ij} < 10,83$	++ nebo - -	Významná odchylka
$3,84 < G_{ij} < 6,63$	+ nebo -	Odchylka
$G_{ij} < 3,84$	0	-

Zdroj: BLATNÁ, 1994 [28]

- ❖ Posledním krokem je okomentování prokázaných vzájemných asociací.

6.7 Ukazatele asociace dvou nominálních proměnných

Následující koeficienty hodnotí vzájemnou asociaci mezi dvěma nominálními proměnnými.

6.7.1 Pearsonův kontingenční koeficient

Interpretace tohoto koeficientu je složitá z důvodu závislosti na velikosti souboru. Pearsonův kontingenční koeficient nabývá hodnot z intervalu $<0;1)$ a dle vztahu (9) se vypočítá dle vzorce

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}} \quad (11)$$

Ze vzorce je zřejmé, že čím je n vyšší, tím více se koeficient blíží 0, a tím proměnné vykazují nižší stupeň závislosti.

6.7.2 Koeficient $\emptyset$

Koeficient $\emptyset$ se užívá pouze ve čtyřpolních tabulkách. Nabývá hodnot z intervalu $<0;1>$ a lze jej určit ze vztahu

$$\emptyset = \sqrt{\frac{\chi^2}{n}} \quad (12)$$

Z tohoto vzorce byly pro hodnocení asociací odvozeny mnohé další koeficienty. Mezi ně patří například kontingenční koeficient C, Cramerův koeficient V či Čuprovův koeficient.

6.7.3 Kontingenční koeficient C

$$C = \sqrt{\frac{\emptyset^2}{\emptyset^2 + 1}} \quad (13)$$

kde $C \in \langle 0; 1 \rangle$.

Nevýhodou tohoto koeficientu je, že hodnoty 1 nabývá pouze při nekonečném počtu kategorií.

6.7.4 Cramerův koeficient V

$$V = \sqrt{\frac{\chi_P^2}{n(q-1)}} \quad (14)$$

kde $q = \min\{r, s\}$.

Cramerův koeficient V nabývá hodnoty 1, pokud jsou obě proměnné závislé a hodnoty 0 v případě jejich nezávislosti.

6.7.5 Čuprovův koeficient

$$T = \sqrt{\frac{\chi^2}{n\sqrt{(r-1)(s-1)}}} \quad (15)$$

kde $T \in \langle 0; 1 \rangle$.

Pro testování asociace dvou nominálních proměnných jsou využívány i další ukazatele, mezi které patří například věrohodnostní poměr, asymetrická lambda, Goodmanovo-Kruskalovo tau či koeficient nejistoty.

6.7.6 Věrohodnostní poměr

Věrohodnostní poměr má chí-kvadrát rozdělení s $(r-1)(s-1)$ stupni volnosti a je dán vztahem

$$VP = 2 \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s n_{ij} \ln \left(\frac{n_{ij}}{m_{ij}} \right) \quad (16)$$

Nabývá hodnot z intervalu $\langle 0; 1 \rangle$.

6.7.7 Asymetrická lambda

Podmínkou pro výpočet tohoto ukazatele je výskyt nenulových četností ve více než jednom sloupci kontingenční tabulky. Nabývá hodnot z intervalu $\langle 0;1 \rangle$, kde nulové hodnoty nabývá v případě, kdy proměnné v řádku neovlivňují proměnné ve sloupcích a hodnoty 1 v případě, že každý řádek obsahuje maximálně jedno políčko s nenulovou četností.

$$\lambda_{Y|X} = \frac{\sum_{i=1}^r n_{iM_0} - n_{.M_0}}{n - n_{.M_0}} \quad (17)$$

kde $n_{.M_0} = \max_j(n_{.j})$ a $n_{iM_0} = \max_j(n_{ij})$.

6.7.8 Goodmanovo-Kruskalovo tau

Podmínkou pro výpočet tohoto ukazatele je rovněž výskyt nenulových četností ve více než jednom sloupci kontingenční tabulky. Nabývá hodnot z intervalu $\langle 0;1 \rangle$. Hodnoty 0 nabývá v případě, že $p_{ij} = p_i \cdot p_j$ pro všechna i a j . Hodnoty 1 nabývá pokud v každém řádku tabulky existuje p_{ij} , pro které platí, že $p_{ij} = p_i$.

$$\tau_{Y|X} = \frac{\sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(p_{ij} - p_i \cdot p_j)^2}{p_i}}{1 - \sum_{j=1}^s p_j^2} \quad (18)$$

6.7.9 Koeficient nejistoty

$$U_{Y|X} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^r p_i \left(- \sum_{j=1}^s \frac{p_{ij}}{p_i} \ln \frac{p_{ij}}{p_i} \right)}{- \sum_{j=1}^s p_j \ln p_j} \quad (19)$$

Koeficient nejistoty vyjadřuje, zda je možné získat více informací o jedné proměnné, za předpokladu, že známe proměnnou druhou. Nabývá hodnot z intervalu $\langle 0;1 \rangle$, kde hodnota 1 znamená, že znalost jedné proměnné přinese informace o proměnné druhé a hodnota 0 naopak.

6.8 Ukazatele asociace pro dvě ordinální proměnné

U ordinálních proměnných se nejedná o kontingenci, ale o korelaci. Korelace se člení na pozitivní a negativní. O pozitivní korelaci se jedná v případě, že nízkým hodnotám jedné proměnné odpovídají nízké hodnoty proměnné druhé. Negativní korelaci je situací, kdy nízkým hodnotám jedné proměnné odpovídají vysoké hodnoty proměnné druhé. K základním ukazatelům patří Spearmanův koeficient pořadové korelace.

6.8.1 Spearmanův koeficient pořadové korelace

$$\rho_{XY} = 1 - \frac{6 \sum_{i=1}^n n_{ij}(i-j)^2}{n(n^2-1)} \quad (20)$$

Tento koeficient nabývá hodnot z intervalu $\langle -1;1 \rangle$, přičemž hodnota -1 vyjadřuje negativní korelaci, hodnota 1 pozitivní korelaci a hodnota 0 nezávislost proměnných.

Dále existují míry, které zkoumají dvojice objektů. Existují tři typy párů - konkordantní P , diskordantní Q a vázané. V případě konkordantního páru jsou hodnoty ve sledované dvojici u jednoho objektu u obou proměnných menší nebo větší než hodnoty u druhého objektu. V případě páru diskordantního je u jedné proměnné hodnota menší a u druhé proměnné je hodnota větší. V případě, že jsou hodnoty u jedné nebo obou proměnných stejné, jedná se o pár vázaný.

Mezi tyto míry patří:

6.8.2 Gama

$$\gamma = \frac{P - Q}{P + Q} \quad (21)$$

kde P je počet konkordantních párů a Q je počet diskordantních párů.

$|\gamma|$ nabývá hodnot z intervalu $\langle 0;1 \rangle$, kde hodnota 0 představuje nezávislost proměnných a hodnota 1 úplnou závislost.

6.8.3 Kendallův koeficient tau

Existují dva Kendallovy koeficienty tau - Kendallův koeficient tau-b a Kendallův koeficient tau-c. Tyto koeficienty nabývají hodnot z intervalu $\langle -1;1 \rangle$, kde hodnota -1 je negativní korelace, hodnota 1 pozitivní korelace a hodnota 0 nezávislost proměnných.

6.8.3.1 Kendallův koeficient tau-b

se také nazývá jako Kendallův koeficient pořadové korelace. Užívá se v tabulkách r_{xY} a určíme jej dle vztahu

$$\tau_b = \frac{P - Q}{\sqrt{(P + Q + T_X)(P + Q + T_Y)}} \quad (22)$$

kde

T_X - počet párů obsahujících stejnou hodnotu proměnné X a různou hodnotu proměnné Y,

T_Y - počet párů obsahujících stejnou hodnotu proměnné Y a různou hodnotu proměnné X.

6.8.3.2 Kendallův koeficient tau-c

se užívá pro tabulky r_{XS} a určíme jej dle vztahu

$$\tau_c = \frac{2q(P - Q)}{n^2(q - 1)} \quad (23)$$

kde $q = \min\{r; s\}$.

6.8.4 Somersovo d

Jedná se o asymetrický koeficient, který předpokládá jednostrannou závislost. V případě, že X je závislá hodnota a Y je hodnota nezávislá, se Somersonovo d označuje jako d_{XY} a určí se dle vztahu

$$d_{XY} = \frac{P - Q}{P + Q + T_X} \quad (24)$$

V situaci, kdy X je nezávislá hodnota a Y je hodnota závislá, se Somersonovo d označuje jako d_{YX} a určí se dle vztahu

$$d_{YX} = \frac{P - Q}{P + Q + T_Y} \quad (25)$$

Tyto koeficienty nabývají hodnot z intervalu $\langle -1;1 \rangle$, kde hodnota -1 představuje negativní korelaci, hodnota 1 pozitivní korelaci a hodnota 0 nezávislost proměnných.

6.9 Ukazatele asociace pro jednu nominální a jednu ordinální proměnnou

V případě, kdy je jedna proměnná nominální a druhá proměnná ordinální. Ke zjištění asociací se užívá Cramerovo V (14) a Goodmanovo-Kruskalovo tau (18).

6.10 Shluková analýza

Jedná se o vícerozměrnou statistickou metodu využívanou ke klasifikaci objektů.

6.10.1 Charakteristika

Shluková analýza se provádí na n objektech, u kterých bylo zjišťováno k charakteristik. Vznikají tak k -rozměrné vektory x_i , kde $i=1,2,\dots,n$. Počet těchto vektorů je shodný s počtem objektů. Množinu vektorů značíme jako X . Cílem této analýzy je rozložit množinu X do t shluků tak, aby si objekty uvnitř jednoho shluku byly podobné co možná nejvíce a mezi jednotlivými shluky byla podobnost naopak co nejnižší.

Tato analýza je založena na podobnosti objektů. Existují mnohé míry podobnosti, ze kterých jsem vybrala nejčastěji užívanou, a to Euklidovskou vzdálenost.

Euklidovská vzdálenost určuje vzdálenost mezi dvěma vektory a je dána vztahem

$$v_{(ab)} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_{ia} - x_{ib})^2} \quad (26)$$

kde x_{ia} je hodnota znaku i pro a -tý objekt a x_{ib} je hodnota znaku i pro b -tý objekt.

6.10.2 Metody shlukové analýzy

Metody shlukové analýzy jsou dvojí - hierarchické a nehierarchické.

V případě hierarchického shlukování existují dva principy, na jejichž základě je možné shluky vytvářet. Jedná se o princip aglomerativní a princip divizní.

Princip aglomerativní se používá za situace, kdy postupujeme tak, že na začátku tvoří každý objekt dané množiny jeden shluk a dochází k jejich shlukování dle určité metody až do doby, dokud nejsou objekty spojeny do jednoho shluku.

U principu divizního je postup opačný, tj. že vycházíme z jednoho shluku, který je následně dělen na shluky menší, a to do doby, dokud nedospějeme k jednotlivým objektům dané množiny.

Pro shlukování lze využít celou řadu metod. Mezi konkrétní metody patří:

- ❖ Metoda nejbližšího souseda – při použití této metody jsou spojovány vždy dva shluky s minimální vzdáleností objektů.
- ❖ Metoda nejvzdálenějšího souseda – při použití této metody, jsou naopak od metody nejbližšího souseda, spojovány shluky s maximální vzdáleností objektů.
- ❖ Centroidní metoda – u této metody je v první řadě nutné spočítat těžiště shluků, čili průměrnou hodnotu všech jeho souřadnic. Shluky, které mají nejmenší vzdálenost mezi těžišti, jsou shluky nejbližší. Nedostatkem této metody je fakt, že u ní může docházet k potlačení vlastností malých shluků z důvodu rozdílného počtu objektů v jednotlivých shlucích.
- ❖ Mediánová metoda – odstraňuje nedostatek centroidní metody, tj. že zde nedochází k potlačení vlastností malých shluků.
- ❖ Metoda průměrné vazby – v první řadě se spočítají vzdálenosti jednoho bodu se všemi ostatními body z daného shluku a poté se určí jejich průměr.
- ❖ Wardova metoda – jedná se o nejčastěji využívanou metodu především z toho důvodu, že minimalizuje ztrátu informací při shlukování a odstraňuje malé shluky.

V případě nehierarchického shlukování je počet shluků předem stanoven. Nejčastěji užívanou metodou je metoda k-průměrů.

Metoda k-průměrů je užívána v situaci, kdy soubor obsahuje pouze ty znaky, jejichž úroveň lze vyjádřit čísly (kvantitativní a ordinální znaky). Jde o iterativní optimalizační metodu, kdy počet shluků musí být zadán manuálně. Tato metoda je vhodná především pro velké soubory, tj. s velkým počtem objektů. Její postup je následující:

Nejprve se určí k počátečních centroidů, tj. vektorů, kde součet vzdáleností všech objektů ve shluku je k tomuto vektoru minimální. Následně se zkoumají vzdálenosti každého objektu od každého centroidu pomocí Euklidovské vzdálenosti (26). Následně jsou objekty připojeny k nejbližšímu centroidu. Dále se vytvoří centroidy nové a předchozí postup se opakuje až do doby, dokud dochází k přesunům mezi shluky.

7 Charakteristika Prachaticka

Předmětem zkoumání diplomové práce je prachatický region. Dále je uvedena jeho základní charakteristika.

Obr.1: Mapa ČR

Zdroj: webové stránky ČSÚ [32]

Obr. 2: Mapa prachatického regionu

Zdroj: webové stránky Města a obce [33]

7.1 Poloha a podnebí

Prachaticko se nachází v jihozápadní části Jihočeského kraje. Sousedí se čtyřmi regiony: Klatovskem, Strakonickem, Českobudějovickem a Českokrumlovskem. Jeho rozloha je 1 375,03 km² a zeměpisné souřadnice jsou 48°59' severní šířky a 14°01' východní délky.[34] Raritou tohoto regionu je, že sousedí rovněž se dvěma státy, a to s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo.

Region leží na území Šumavy a Pošumaví, tedy v horské a podhorské oblasti. Přes 50 % území prachatického regionu je tvořeno jehličnatými a smíšenými lesy. V této oblasti se rovněž nachází nepřehledné množství vodních ploch - potoků, řek, rybníků a v oblasti Šumavy i jezer. Mezi nejznámější patří Vltava, která zde pramení, a Vodní nádrž Lipno. V oblasti Šumavy je také velké množství mokřin a luhů.

Klimatické podmínky jsou velmi různorodé. Průměrná letní teplota prachatického mikroregionu se pohybuje mezi 14 až 16 °C a v oblastech Šumavy mezi 12 až 14 °C. Průměrná zimní teplota se pohybuje kolem - 3 °C a v oblastech Šumavy - 6 až - 4 °C.[35]

7.2 Obyvatelstvo

V prachatickém regionu se nachází 65 obcí, z toho 6 měst (Husinec, Netolice, Prachatice, Vimperk, Vlachovo Březí, Volary) a 4 městyse (Dub, Lhenice, Strážný, Strunkovice nad Blanicí). Katastrálně je členěn na 224 katastrů a 271 částí obcí. V této oblasti je nízká hustota obyvatel - asi 37 ob./km². [36] Více než polovina obyvatel tohoto regionu žije ve 4 městech – Prachaticích, Vimperku, Volarech a Netolicích. K 1. 1. 2010 žilo na Prachaticku 51 551 obyvatel a jejich průměrný věk byl 39,9 let [37].

7.3 Zemědělství a průmysl

Co se týká zemědělské sféry, stojí za zmínění fakt, že zaměstnanost v této oblasti se značně liší před a po roce 1989. Zatímco před rokem 1989 pracovala většina obyvatel v zemědělství, po tomto roce se státní statky a zemědělská družstva transformovala, a vznikla tak nová místa mimo zemědělskou sféru.

V současnosti převažuje v prachatickém regionu v oblasti zemědělství rostlinná výroba (především pěstování obilovin, píce a brambor) a ve výrobě živočišné je to pak chov prasat a pastevnictví.

Z průmyslové výroby zde převažuje průmysl dřevařský, elektrotechnický, potravinářský a strojírenský. Mezi nejvýznamnější průmyslové společnosti patří výroba palet společností VLK, s. r. o. (www.drevo-palety-vlk.cz), výroba součástek pro elektroniku společností Vishay

Electronic s.r.o. (www.vishay-electronic.czechtrade.us), výroba mléčných výrobků společností Madeta, a. s. (www.madeta.cz) a výroba ventilátorů, vzduchotechniky a ocelových konstrukcí společností Klima, a. s. (www.klimacz.cz).[38]

Největšími zaměstnavateli Prachaticka jsou obce Prachatice, Vlachovo Březí, Husinec, Lhenice a Strunkovice nad Blanicí, NP a CHKO Šumava, Lesy ČR, Madeta, a.s. a Nemocnice Prachatice.[39]

7.4 Turistický ruch a životní prostředí

Prachaticko je jeden z nejčistějších regionů v České republice, především díky přítomnosti hor a velkého zastoupení lesů. Ve snaze udržet životní prostředí čisté zřídila Česká republika v této oblasti v roce 1963 Chráněnou krajinnou oblast (CHKO) Šumava a v roce 1991 byl uvnitř této CHKO zřízen Národní park (NP). Nejenže NP a CHKO Šumava udržuje místní ekosystém, ale je také turistickou oblastí, a přispívá tak k rozvoji regionu. V prachatickém regionu je dále rozšířena pěší turistika, cykloturistika, vodní turistika, návštěvy památek a další. V této oblasti je vybudováno nesčetné množství pěších stezek, cyklostezek, tábořišť pro vodáky a velké množství přístupných památek, čehož využívají jak čeští, tak i zahraniční turisté.[40]

Pozn. ke kapitolám 6 - Statistické metody a 7 - Charakteristika Prachaticka

Vzhledem k tomu, že jsem se prachatickým mikroregionem zabývala již v práci bakalářské a k jeho hodnocení jsem využívala stejných statistických metod, jsou kapitoly pojednávající o použitých statistických metodách a o charakteristice Prachaticka s bakalářskou prací obsahově identické. V obou kapitolách však došlo k jejich přepracování – v případě statistických metod došlo mimo jiné k rozšíření o další metody a v případě charakteristiky regionu k aktualizaci dat.

Aplikační část

Aplikační část práce lze rozdělit na dvě části, a to na část, která již během zpracování mé diplomové práce byla publikována, a na část nepublikovanou. Poněvadž jsem se danou problematikou zabývala během celého studia, byla převážná většina této části (s příslušným přepracováním) podána k publikaci.

Pro zpracování této práce jsem nejprve z prachatického regionu vyčlenila LFA obce dle definice venkova uváděné Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) upravenou EUROSTATEM. Jak je výše uvedeno, dle této definice je venkovem takové obec, ve které je počet obyvatel menší než 2 000 a hustota zalidnění nepřesahuje 100 obyvatel na km². [24]

Z daného regionu byla tato kritéria splněna 41 obcemi, které jsem následně rozdělila do třech velikostních tříd – viz tab. 3. Jmenovitě se jedná o obce uvedené v tabulce 4. Následně jsem provedla statistický průzkum prostřednictvím dotazníkového šetření (viz Příloha 1 a 2).

Tab. 3: Třídění LFA obcí

Třída	Počet obyvatel	Počet obcí
1	do 200	15
2	201-500	18
3	501-2000	8

Tab. 4: Výčet obcí v jednotlivých třídách

Třída	Obce
1	Drslavice, Dvory, Kratušín, Křišťanov, Kubova Huť, Kvilda, Lčovice, Nicov, Nové Hutě, Pěčnov, Radhostice, Vrbice, Zábrdí, Žárovná, Želnavá
2	Bohumilice, Borová Lada, Bošice, Buk, Bušanovice, Horní Vltavice, Chroboly, Ktiš, Lažiště, Mičovice, Nebahovy, Stožec, Strážný, Šumavské Hoštice, Záblatí, Zálezly, Zbytiny, Žernovice
3	Čkyně, Lenora, Nová Pec, Stachy, Svatá Máří, Vacov, Vlachovo Březí, Zdíkov

První dotazník (viz Příloha 1) byl určen pro občany a zastupitele obcí. Byl sestaven tak, abych zjistila názory obyvatel prachatického regionu na kvalitu života v obcích, názory na příčiny a projevy hospodářské slabosti obcí, názory na možnosti zlepšení ekonomické situace obcí a další. V tomto případě jsem dle počtu obyvatel v jednotlivých obcích stanovila rozsah výběrového šetření - v každé obci 5% náhodný výběr. Data, která byla získána v roce 2008, byla využita i pro mou práci bakalářskou.

Jak jsem již výše uvedla, bylo pro část této práce - kapitoly 7 až 10 - použito stejného datového souboru jako pro práci bakalářskou a k vybraným kapitolám bylo použito i shodných statistických metod. Daná šetření však byla prohloubena a provedena statisticky přesně a správně. Konkrétně došlo k následujícím změnám:

- ❖ Pro hodnocení byly stanoveny jiné věkové skupiny.
- ❖ V případě postavení na trhu práce došlo také ke stanovení jiných skupin (stanoveny byly pouze 4 skupiny, a to zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, starobní důchodci a osoby s jiným postavením na trhu práce).
- ❖ V této práci byla data (na rozdíl od práce bakalářské) očištěna o případy, které jsou pro daná šetření irelevantní, a to následujícím způsobem:
  - Získaná data, která následně byla použita pro zpracování hodnocení kvality života v LFA obcích Prachaticka (kapitola 9), byla očištěna o případy, jejichž vektor dat obsahoval hodnotu -1, což znamená, že některý prvek občanské vybavenosti v obci chybí, ale není o něj ani zájem.
  - Data pro hodnocení příčin a projevů hospodářské slabosti obcí a následně možností zlepšení ekonomické situace v těchto obcích (kapitola 10) byla očištěna o respondenty, kteří obec, ve které žijí, jako hospodářsky slabou nevnímají.
- ❖ Zhodnocení zdrojů financování (kapitola 11) bylo přepracováno a rozšířeno o hodnocení významu zdrojů financování a význam evropských fondů.

Další část práce (kapitola 12) je založena na analýze nových dat. V témže roce jsem zpracovala druhý dotazník – viz Příloha 2, který byl tentokrát určen pouze pro zastupitele obcí. Výsledky tohoto šetření jsou patrné z kapitoly 12.

Pro zpracování výsledků všech šetření jsem použila programy MS Excel a Statistica 7.

8 Validita výběrového šetření

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na obyvatele a zastupitele vybraných obcí – tab. 4.

V první řadě bylo nutné ověřit validitu výběrového souboru z hlediska pohlaví, věku, vzdělání a postavení na trhu práce, aby bylo možné zobecnit získané závěry z daného šetření.

8.1 Validita souboru dle pohlaví

Dotazníkové šetření bylo provedeno u 440 mužů a 431 žen – graf 1. Soubor je tedy dle pohlaví značně vyrovnaný.

Graf 1: Validita souboru dle pohlaví

8.2 Validita souboru dle věku

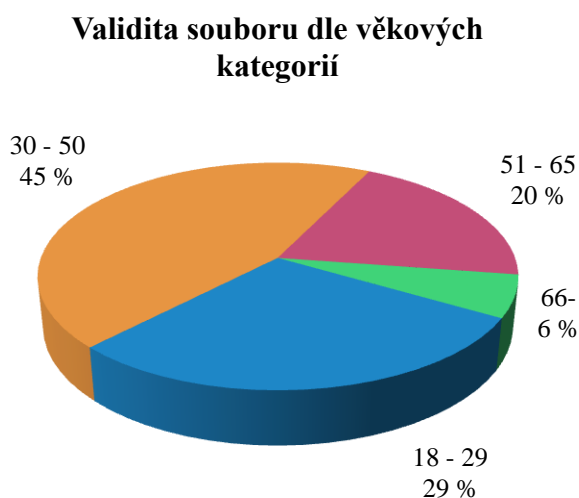
Dle věku byli respondenti rozděleni do čtyř věkových skupin, aby bylo možné posoudit jejich postavení na trhu práce.

Věkové skupiny jsou následující:

- ✓ I. skupina: 18 - 29 let (plnoletí občané v počátku pracovního procesu nebo občané, kteří se připravují na svá povolání)
- ✓ II. skupina: 30 – 50 let (lidé v plně produktivním věku)
- ✓ III. skupina: 51 – 65 let (občané v pozdním produktivním věku či starobním důchodu)
- ✓ IV. skupina: 66 let a více (občané v poproduktivním věku).

Validita souboru je znázorněna v následujícím grafu.

Graf 2: Validita souboru dle věkových kategorií

Dotazovaní byli především občané ve věku 30 - 50 let (45 %), naopak nejméně dotazovaných bylo starších 66 let. Soubor je dále zastoupen z 29 % respondenty ve věku 18 - 29 let a zbylých 20 % jsou obyvatelé ve věku 51 - 65 let.

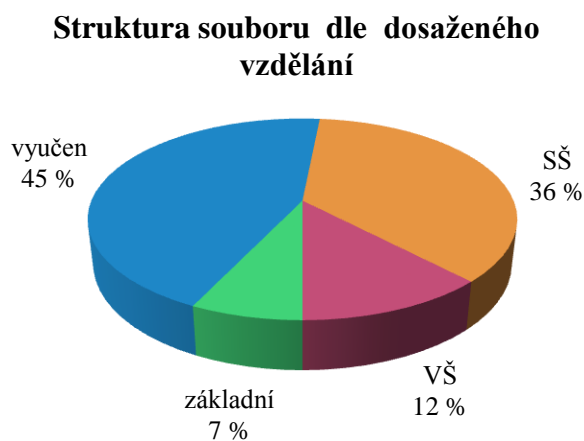
8.3 Validita souboru dle dosaženého vzdělání

Respondenti dle dosaženého vzdělání byli rovněž rozděleni do 4 následujících skupin:

- ✓ I. skupina: respondenti se základním vzděláním
- ✓ II. skupina: respondenti s výučním listem
- ✓ III. skupina: respondenti se středoškolským vzděláním
- ✓ IV. skupina: respondenti s vysokoškolským vzděláním.

Validita souboru dle dosaženého vzdělání je patrná z grafu 3.

Graf 3: Validita souboru dle dosaženého vzdělání

Dotazování byli především občané s výučním listem (45 %) a následně obyvatelé se středoškolským vzděláním (36 %). Pouze 7 % dotazovaných má základní vzdělání a vzdělání vysokoškolské má 12 % respondentů.

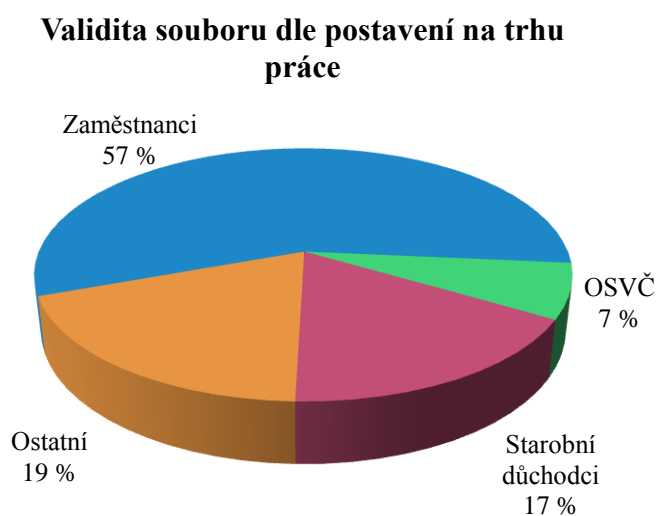
8.4 Struktura souboru dle postavení na trhu práce

Respondenti byli rozděleni dle postavení na trhu práce opět do 4 skupin, a to následovně:

- ✓ 1. Skupina: Zaměstnanci
- ✓ 2. Skupina: Osoby samostatně výdělečně činné
- ✓ 3. Skupina: Starobní důchodci
- ✓ 4. Skupina: Jiné postavení na trhu práce - ostatní

Validita souboru je zobrazena v grafu 4.

Graf 4: Validita souboru dle postavení na trhu práce

Mezi dotazovanými převládají z více než poloviny (konkrétně 57 %) respondenti, kteří jsou zaměstnaní. Jiné postavení než zaměstnanec, OSVČ či starobní důchodce má 19 % respondentů (především se jedná o studenty). Starobní důchodci tvoří 17 % souboru a zbylých 7 % jsou podnikající občané.

Dle všech výše uvedených charakteristik se podařilo validitu výběrového souboru prokázat - složení výběrového souboru odpovídá složení souboru základního.

9 Hodnocení kvality života v LFA obcích prachatického mikroregionu

Dle výše uvedené definice kvality života jsou v tab. 5 jsou uvedeny ukazatele, pomocí kterých jsou zkoumány konkrétní indikátory kvality života.

Tab. 5: Indikátory kvality života

Indikátor	Atribut
Možnosti vzdělávání	dostupnost škol I. a II. stupně
Zdraví	dostupnost zdravotní péče
Svoboda a spravedlnost	bezpečnost v obci
Sociální vztahy a vnitroobecní spolupráce	vzhled obce kvalita sousedských vztahů spolková činnost a její kvalita informovanost o práci zastupitelstva spokojenost s prací zastupitelstva
Ekonomické možnosti	spokojenost s vlastní ekonomickou situací
Dostupnost	kvalita komunikací
Přírodní prostředí	kvalita životního prostředí
Vybavenost	osvětlení a jeho kvalita vodovod a jeho kvalita kanalizace a její kvalita dostupnost poštovních a peněžních služeb

Pro hodnocení jednotlivých ukazatelů, které jsou uvedeny v předchozí tabulce, byla použita sedmibodová stupnice – viz tab. 6:

Tab. 6: Hodnotící stupnice

Body	-1	0	1	2	3	4	5
Význam	Neexistuje a není o něj zájem	Velmi nespokojen, neexistuje a je o něj zájem	Nespokojen	Spíše nespokojen	Spíše spokojen	Spokojen	Velmi spokojen

Bylo použito metody shlukové analýzy, protože z hlediska metod analýzy množiny indikátorů kvality života je problematika chápána jako vícerozměrný problém. Konkrétně bylo užito hierarchické Wardovy shlukovací metody s Euklidovskou vzdáleností a nehierarchické metody k-průměrů. Jak je již výše uvedeno, byla získaná data očištěna o případy, které jsou pro toto šetření irelevantní.

Zjistila jsem, že velká skupina obcí není plynofikována. Z cílové skupiny obcí se jedná téměř o 66 %. Navíc i v obcích, které plynofikaci mají, není rozvod plynu proveden do všech domácností. V případě, že bych tento ukazatel zařadila do vícerozměrné analýzy, mohly by být její výsledky zkresleny. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla ukazatel „plynofikace“ zanalyzovat samostatně.

Předmětem práce byla i analýza asociací. Zkoumala jsme tedy, zda existují asociace mezi indikátory uvedenými v tab. 7 (kurzívou) a indikátorem „Občanská aktivita“, který je vyjádřený aktivním zájmem o rozvoj obce a aktivní prací pro rozvoj obce.

Tab. 7: Indikátory kvality života

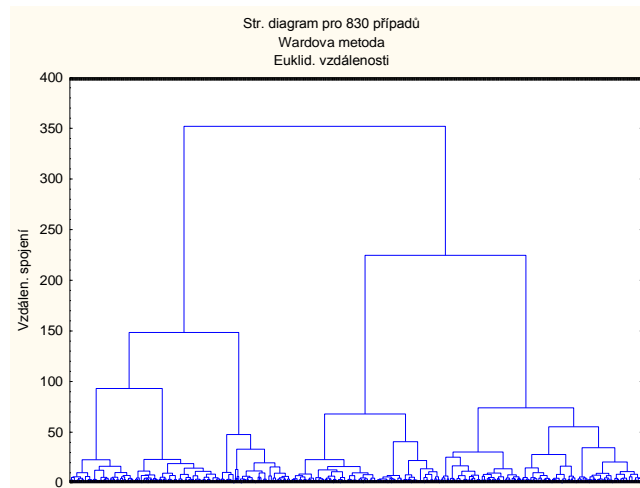
Indikátor	Atribut
<i>Velikost obce</i>	zařazení obce do kategorie dle počtu obyvatel
<i>Vzdělanost</i>	stupeň dosaženého vzdělání
<i>Věk</i>	věková skupina
<i>Patriotismus</i>	délka bydlení v obci
<i>Postavení na trhu práce</i>	pracovní status
Občanská aktivita	aktivní zájem o rozvoj obce (projekty, aktivity, rozpočet apod.) aktivní práce pro rozvoj obce

Konkrétně se jedná o analýzu kontingenčních tabulek. Existenci asociace mezi vybranými ukazateli jsem testovala pomocí χ^2 testu, těsnost asociace (dle charakteru ukazatelů) jsem následně měřila pomocí Cramerova koeficientu V a při vyhledávání úrovní zkoumaných znaků, mezi kterými vazba průkazně existuje, jsem použila znaménkové schéma odchylek. Ve všech případech jsem kladla důraz na splnění podmínek použití χ^2 testu – viz kapitola 6.5. V případě, že tato podmínka nebyla splněna, sloučila jsem, pokud to bylo možné, některé sloupce či řádky.

9.1 Analýza atributů kvality života v LFA obcích

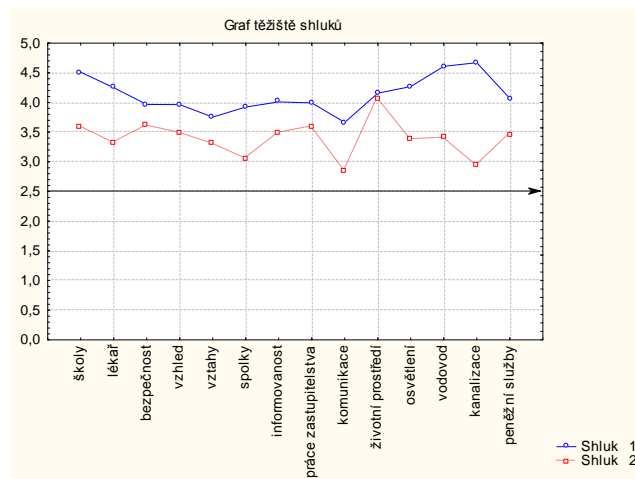
Dle dendrogramu získaného Wardovou metodou - viz graf 5 - jsem usoudila, že respondenty lze rozdělit do dvou homogenních skupin.

Graf 5: Dendrogram atributů kvality života

Tyto 2 skupiny jsou lépe patrné z grafu souřadnic těžiště vektoru ukazatelů obou skupin – viz graf 6.

Graf 6: Graf souřadnic těžišť vektorů atributů kvality života

Dle zvolené stupnice hodnocení ukazatelů, odlišuje kvalitativně oba shluky průměrná hodnota $\bar{x} = 2,5$. Je-li $\bar{x} > 2,5$, jsou respondenti s kvalitou svého života spokojeni (s různou měrou spokojenosti), naopak je-li $\bar{x} < 2,5$, jsou respondenti s kvalitou svého života nespokojeni (opět s různou měrou nespokojenosti). Z tohoto úhlu pohledu jsou shluky hodnoceny.

Charakteristika shluků

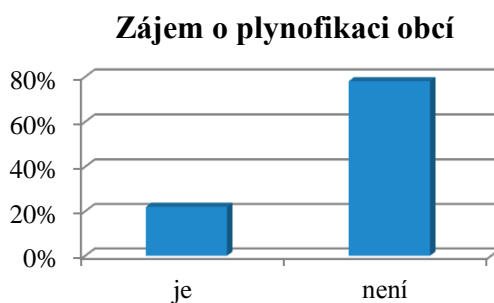
Za pomoci shlukové analýzy se mi podařilo rozdělit respondenty do dvou skupin, a to v poměru 47 % : 53 %. Obě skupiny jsou tedy poměrně vyrovnané. Velmi pozitivně můžeme hodnotit skutečnost, že obyvatelé malých obcí, které se nacházejí v nepříznivých přírodních a ekonomických podmínkách, jsou s kvalitou svého života spokojeni. První skupinu obyvatel lze nazvat skupinou spokojených obyvatel (jsou spokojeni či velmi spokojeni s většinou výše uvedených atributů kvality života) a druhou skupinu můžeme nazvat skupinou spíše spokojených obyvatel. Obě skupiny se shodují, že nejméně uspokojivá je kvalita komunikací.

První skupina je tvořena buď velmi mladými respondenty ve věku 18 - 29 let nebo seniory nad 65 let. Druhá skupina je tvořena respondenty produktivního věku 30 - 64 let. Délka pobytu v obci není pro první skupinu charakteristická, naopak do druhé skupiny patří obyvatelé, kteří již 6 a více let v dané obci žijí. Ani jedna ze skupin není typická pro určité postavení občanů na trhu práce nebo pro určitý druh vzdělání.

9.2 Plynofikace obcí

27 ze 41 sledovaných obcí není plynofikováno, což znamená, že téměř v 66 % LFA obcích prachatického regionu nemají občané možnost využívat plyn. Na druhé straně však můžeme říci, že neexistence tohoto zdroje energie není vnímána jako atribut, snižující kvalitu života. Z grafu 7 zřejmé, že téměř 80 % respondentů nemá o plynofikaci své obce ani zájem. Respondenti jsou toho názoru, že by se jednalo o zbytečnou a nákladnou investici. Přitom v dnešní době nejsou provozní náklady při využívání plynu v porovnání s ostatními zdroji energie nižší. Naopak mnoho občanů, kteří dříve plynu využívali, opět přešli na vytápění tuhými palivy, především na vytápění dřevem.

Graf 7: Zájem respondentů o plynofikaci obcí

Avšak na druhé straně se mi podařilo zjistit, že v obcích, kde je plyn již zaveden, je více než 90 % respondentů s jeho využíváním spokojeno či velmi spokojeno.

9.3 Analýza asociací mezi indikátory kvality života

Tyto indikátory jsou uvedeny v tabulce 7 a výsledky analýzy jsou uvedeny v následující tabulce – tab. 8.

Tab. 8: Analýza asociací mezi atributy

Atribut	Atribut	χ^2	<i>P</i>	Cramér. <i>V</i>
Velikost obce	Aktivní zájem o rozvoj obce	8,853	0,012	0,101
Velikost obce	Aktivní práce pro rozvoj obce	14,543	0,024	0,914
Pohlaví	Aktivní zájem o rozvoj obce	0,220	0,639	---
Pohlaví	Aktivní práce pro rozvoj obce	16,975	0,001	0,140
Věk	Aktivní zájem o rozvoj obce	32,830	0,000	0,194
Věk	Aktivní práce pro rozvoj obce	16,773	0,052	---
Vzdělání	Aktivní zájem o rozvoj obce	3,334	0,342	---
Vzdělání	Aktivní práce pro rozvoj obce	11,687	0,232	---
Postavení na trhu práce	Aktivní zájem o rozvoj obce	12,274	0,007	0,119
Postavení na trhu práce	Aktivní práce pro rozvoj obce	66,297	0,000	0,159
Délka života v obci	Aktivní zájem o rozvoj obce	12,131	0,007	0,118
Délka života v obci	Aktivní práce pro rozvoj obce	12,056	0,210	---

Z tabulky 8 je patrné, že existuje vazba mezi občanskou aktivitou a velikostí obce, mezi občanskou aktivitou a postavením občana na trhu práce. Dále byla prokázána asociace mezi pohlavím a aktivní prací pro rozvoj obce a délkou života v obci a aktivním zájmem o rozvoj obce. Na druhé straně nebyla zjištěna asociace mezi občanskou aktivitou a vzděláním. Těsnost všech zjištěných asociací - kromě asociace mezi velikostí obce a aktivní prací pro rozvoj obce, která je velmi silná - můžeme hodnotit jakou slabou.

Mechanismus asociace je patrný z výsledků znaménkových testů – viz tab. 9-15.

Analýza asociací mezi ukazateli

Tab. 9: Znaménkové schéma

Třída	Aktivní zájem o rozvoj obce		Celkem řádek
	ne + spíše ne	ano + spíše ano	
1	++	--	85
2	0	0	312
3	0	0	474
Celkem sloupec	373	498	871

Tab. 10: Znaménkové schéma

Třída	Aktivní práce pro rozvoj obce				Celkem řádek
	žádná	péče o vzhled obce	práce ve sdruženích, spolcích, zastupitelstvu	Jiná	
1	-	0	++	0	85
2	0	0	0	0	312
3	0	0	-	0	474
Celkem sloupec	393	366	99	13	871

Tab. 11: Znaménkové schéma

Postavení na trhu práce	Aktivní zájem o rozvoj obce		Celkem řádek
	ne + spíše ne	ano + spíše ano	
Zaměstnanec	0	0	494
OSVČ	0	0	60
Starobní důchodce	0	0	153
Jiné	++	--	164
Celkem sloupec	373	498	871

Tab. 12: Znaménkové schéma

Postavení na trhu práce	Aktivní práce pro rozvoj obce				Celkem řádek
	Žádná	péče o vzhled obce	práce ve sdruženích, spolcích, zastupitelstvu	Jiná	
Zaměstnanec	0	0	++	--	494
OSVČ	0	0	0	+++	60
Starobní důchodce	0	0	--	0	153
Jiné	+	-	0	0	164
Celkem sloupec	393	366	99	13	871

Tab. 13: Znaménkové schéma

Pohlaví	Aktivní práce pro rozvoj obce				Celkem řádek
	žádná	péče o vzhled obce	práce ve sdruženích, spolcích, zastupitelstvu	Jiná	
Muž	0	--	++	0	440
Žena	0	++	--	0	431
Celkem sloupec	393	366	99	13	871

Tab. 14: Znaménkové schéma

Věk	Aktivní zájem o rozvoj obce		Celkem řádek
	ne + spíše ne	ano + spíše ano	
18 – 29	+++	---	249
30 – 50	--	++	391
51 – 65	--	++	174
66 a více	0	0	57
Celkem sloupec	373	498	871

Tab. 15: Znaménkové schéma

Délka bydlení v obci	Aktivní zájem o rozvoj obce		Celkem řádek
	ne + spíše ne	ano + spíše ano	
5 a méně	0	0	79
6 – 10	0	0	96
10 a více	--	++	469
celý život	+	-	227
Celkem sloupec	373	498	871

Z tabulek 9 - 15 vyplývá, že obyvatelé malých obcí (do 200 obyvatel) nejeví aktivní zájem o rozvoj obce, ale pro její rozvoj i přes tuto skutečnost pracují, a to převážně ve sdruženích, spolcích, či zastupitelstvu. Obyvatelé, kteří mají tzv. „jiné“ postavení na trhu práce (převážně se jedná o studenty), nejenže nemají aktivní zájem o obec, ale ani žádným způsobem pro její rozvoj obce nepracují. Starobní důchodci – lidé nad 65 let – nemají velké zastoupení ve sdruženích, spolcích a zastupitelstvu, zatímco zaměstnaní občané v aktivním věku se o práci v této oblasti zajímají a zúčastňují se jí. Jiného druhu práce pro rozvoj obce (viz tab. 12 – postavení na trhu práce jiné) se zaměstnanci příliš nezúčastňují, a to na rozdíl od osob samostatně výdělečně činných, které jinou práci pro rozvoj obce vykonávají (poskytují služby obyvatelům obce i obci samotné a další).

Pokud se jedná o aktivní práci pro rozvoj obce, lze říci, že muži se prokazatelně angažují ve sdruženích, spolcích a v zastupitelstvech, zatímco ženy spíše pečují o vzhled obce. Rozvoj obce nezajímá občany ve věku 18 - 29 let, avšak respondenty v produktivním věku 35 - 65 let ano. Překvapivé je zjištění, že rodilí obyvatelé se o rozvoj obce nezajímají, ale obyvatelé žijící v obci více než 10 let, kteří nejsou rodáky obce, aktivní zájem o rozvoj obce mají.

Závěry

Při analýze jednotlivých komponent kvality života LFA obcí Prachaticka, jsem dospěla k zajímavému závěru. Obyvatelé hospodářsky a ekonomicky znevýhodněných obcí Prachaticka, bez ohledu na velikost obce, jsou se svým životem buď spokojeni, nebo velmi spokojeni, ačkoli občanská vybavenost v menších obcích je ve většině případů nižší, než v obcích větších. Toto zjištění, podle mého názoru, vyplývá ze skutečnosti, že obce mají poměrně dostatečnou dopravní infrastrukturu a tradičně rozvinuté všechny formy cestovního ruchu a na druhé straně, pokud určitý prvek občanské vybavenosti chybí, jsou si občané vědomi toho, že daný prvek není v obci možné vybudovat, případně o něj ani nejeví zájem (např. plynofikace je velmi vzdálena, škola

v obci s pár desítkami obyvatel by neměla dostatek žáků apod.). Podařilo se mi potvrdit první část hypotézy z úvodu práce – hypotézy 1 - že u menších obcí bude občanská vybavenost na nižší úrovni, než u obcí větších. Avšak skutečnost, že tyto rozdíly existují, nejsou pro občany Prachaticka podnětem k nespokojenosti s kvalitou svého života v obci.

Podařilo se mi prokázat, že občanská aktivita nezávisí na vzdělání, ale závisí na velikosti obcí, kde se sice obyvatelé o obecní priority příliš nezajímají, ale aktivně pro rozvoj obce pracují. Bohužel se mi také podařilo zjistit, že mladí obyvatelé ve věku 18 - 29 let (většinou se jedná o studenty) se o rozvoj obce nezajímají. S tím úzce souvisí skutečnost, že o rozvoj obce nemají zájem ani občané s jiným postavením na trhu práce než jsou zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné a starobní důchodci. Dále se mi podařilo zjistit překvapivou skutečnost a to, že rodilí obyvatelé se o rozvoj obce nezajímají, ale obyvatelé žijící v obci více než 10 let, kteří nejsou rodáky obce, aktivní zájem o rozvoj obce mají. V tomto případě se mi druhou část hypotézy 1 – že bude existovat asociace mezi občanskou aktivitou a atributem věk, velikost obce a délka života v obci - podařilo potvrdit, kromě skutečnosti, že jsem očekávala, že rodáci obcí se budou ve větší míře podílet na rozvoji obce. Domnívám se, že tato skutečnost může být ve značné míře ovlivněna tím, že převážná část rodáků byla ve studentském věku nebo naopak ve věku velmi pokročilém.

10 Příčiny a projevy hospodářské slabosti a možnosti zlepšení života

Výzkum oblasti hospodářské slabosti jsem rozdělila do 3 etap:

- 1) Zkoumala jsem, zda existuje asociace mezi velikostí obce a názory obyvatel na její hospodářskou slabost. Jak je již výše zmíněno jedná o analýzu kontingenční tabulky a bylo použito stejného postupu jako v kapitole 8.
- 2) Dále jsem hodnotila projevy a příčiny ekonomické slabosti obcí a možnosti zlepšení situace. Jednotlivé indikátory byly hodnoceny prostřednictvím atributů uvedených v následující tabulce – tab. 16.

Tab. 16: Výčet atributů

Projevy ekonomické slabosti	Příčiny ekonomické slabosti obcí	Možnosti zlepšení ek. situace
vysoká míra nezaměstnanosti, nízká kupní síla obyvatel, snížení životní úrovně obyvatel, stěhování obyvatel z obce, stárnutí populace, uzavírání škol, pošt a jiných institucí, úpadek kulturní úrovně, úpadek spolkové činnosti, úpadek vzhledu obce, apatie a růst nezájmu obyvatel o věci veřejné	převaha zemědělství, nízký podíl VŠ vzdělaných obyvatel, nízký podíl odborně kvalifikované pracovní síly, vysoký podíl starších obyvatel, neatraktivnost regionu, nedostatečná dopravní obslužnost, nízká podpora vyšších správních orgánů	posílení živnostenské činnosti, posílení oblasti služeb, posílení dopravní obslužnosti, posílení činností tradičního charakteru, posílení zemědělské prvovýroby, posílení všech forem turistického ruchu

Zdroj: Jáč, 2008 [41]

Všechny atributy byly hodnoceny podle jednotné stupnice, uvedené v tab. 17.

Tab. 17: Hodnotící stupnice

Body	0	1	2	3	4	5
Význam	Žádný	Velmi slabý	Slabý	Střední	Silný	Velmi silný

Analyzované indikátory jsou vícerozměrnými veličinami, a tak byly také zkoumány. Opět zde bylo tedy využito hierarchické Wardovy shlukovací metody s Euklidovskou vzdáleností a nehierarchické *k*-means metody.

3) Zjišťovala jsem, jaký význam při financování obcí přikládají starostové obcí a obecní zastupitelé následujícím zdrojům financí:

- vlastní zdroje,
- podpora státní správy,
- podpora ministerstev,
- podpora Evropských fondů,
- spolupráce se soukromým sektorem,
- jiný zdroj financování.

Při hodnocení významu zdrojů byla použita stupnice, uvedená v tab. 18.

Tab. 18: Hodnotící stupnice

Body	0	1	2	3	4	5
Význam	Žádný	Zanedbatelný	Mírný	Střední	Velký	Rozhodující

Pro analýzu příčin a projevů hospodářské slabosti obcí a možností zlepšení ekonomické situace v těchto obcích jsou vybráni pouze ti respondenti, kteří vnímají svou obec, alespoň zčásti jako slabou. Ostatní respondenti jsou pro toto šetření irelevantní – viz výše.

10.1 Analýza asociací

Výsledky analýzy asociace mezi velikostí obce a vnímáním obce jako hospodářsky slabé jsou uvedeny v tab. 19. Z ní je patrné, že souvislost mezi oběma ukazateli je s velmi vysokou spolehlivostí průkazná a těsnost vazby lze hodnotit jako mírnou. Její směr vyjadřuje znaménko Spearmanova koeficientu pořadové korelace. Můžeme očekávat, že s rostoucí velikostí obce se snižuje vnímání obce jako hospodářsky slabé. Detailnější výsledky poskytuje znaménkové schéma odchylek – viz tab. 20.

Tab. 19: Studium vazby

Ukazatel	Ukazatel	Hodnota χ^2	<i>P</i>	Cram. <i>V</i>	Spear. koef.	<i>p</i>
Velikost obce	Hospodářská slabost obce	184,913	0,0000	0,3258	-0,3740	0,0000

Tab. 20: Znaménkové schéma odchylek

Velikost obce, hosp. slabost obce	Ne	Z části	Ano	Celkem
do 200 obyvatel	---	---	+++	85
201 – 500 obyvatel	---	0	+	312
501 – 2000 obyvatel	+++	0	---	474
Celkem	428	195	248	871

S 99,9% spolehlivostí se podařilo prokázat, že obce do 200 obyvatel jsou svými obyvateli vnímány jako hospodářsky slabé, zatímco naopak velké obce – obce 3. třídy - jsou vnímány spíše jako ekonomicky silné. Obce 2. třídy jsou také vnímány jako hospodářsky slabé, avšak pouze s 95% spolehlivostí.

S ohledem na zjištěné skutečnosti bylo nutné další statistické analýzy provádět pro každou třídu obcí zvlášť.

10.2 Hodnocení příčin a projevů hospodářské slabosti obcí a možností zlepšení ekonomické situace v nich

90,59 % obyvatel obcí 1. třídy (do 200 obyvatel) vnímá svou obec zčásti nebo zcela jako hospodářsky slabou. V obcích 2. třídy sdílí tento názor 58,65 % občanů a v obcích 3. třídy dokonce pouze 38,61 % obyvatel.

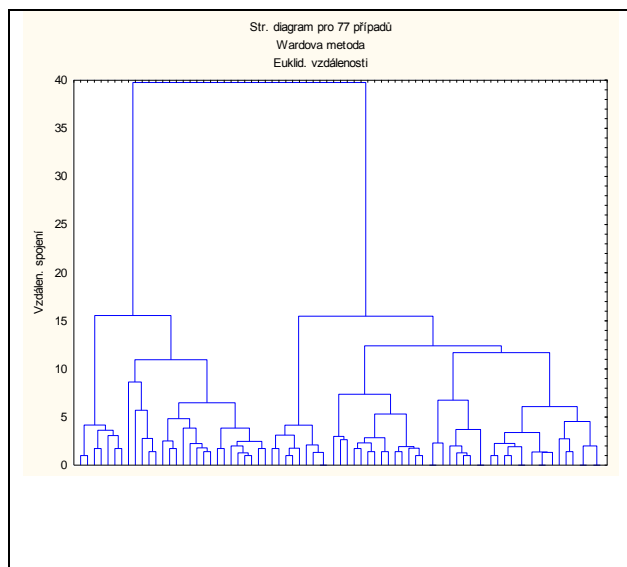
Jaké jsou podle jejich mínění nejčastější příčiny a projevy ekonomické slabosti obce? Tyto skutečnosti jsou zřejmé z následujícího šetření.

Na základě dendrogramu získaného Wardovou metodou - viz grafy 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22,24 – a výsledků nehierarchické k -means metody - viz grafy 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25 - jsem dospěla k těmto závěrům:

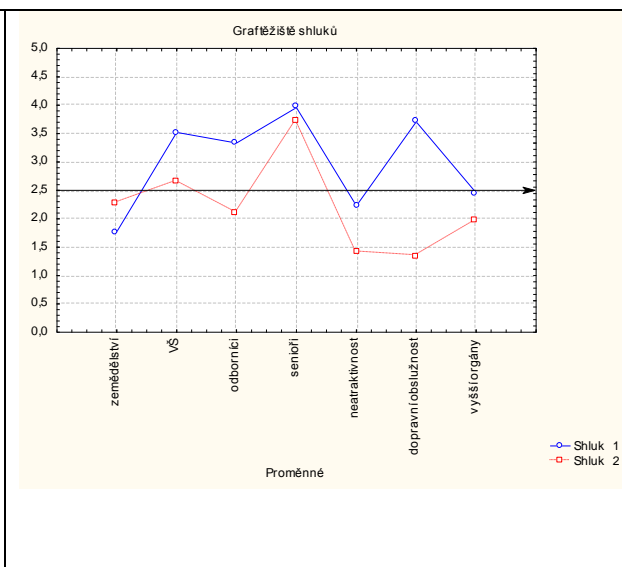
Hodnocení opět kvalitativně odlišuje průměrná hodnota $\bar{x} = 2,5$. Je-li $\bar{x} > 2,5$, vnímají respondenti příčiny, projevy a možnosti zlepšení hospodářské slabosti obcí jako významné (s různou úrovní významnosti), a naopak je-li $\bar{x} < 2,5$, nejsou tyto atributy vnímány jako důležité. Z tohoto úhlu pohledu jsou shluky opět hodnoceny.

10.2.1 Náhledy občanů obcí 1. třídy na příčiny hospodářské slabosti obcí

Graf 8: Dendrogram

Graf 9: Těžiště shluků

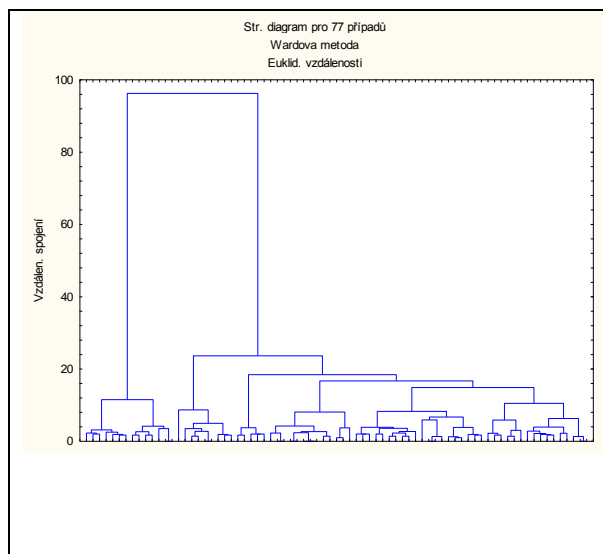

Charakteristika shluků

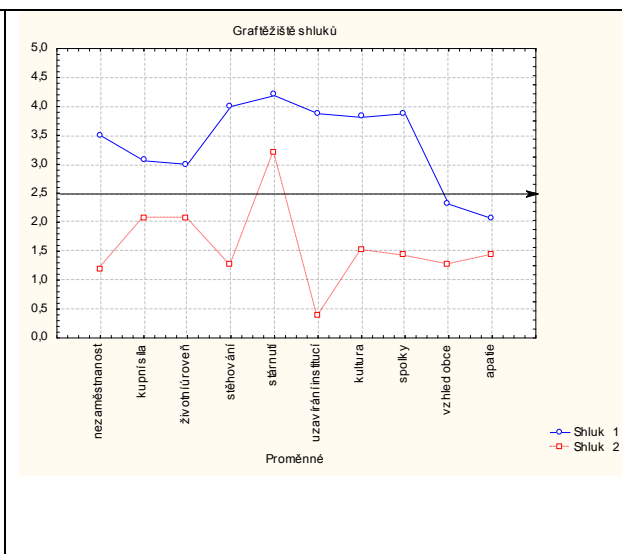
Občané obcí do 200 obyvatel se názorově dělí do dvou skupit (v poměru 62 % : 38 %). Obě skupiny se shodují v názoru, že ani převaha zemědělství, ani neatraktivnost regionu a ani nízká podpora vyšších správních orgánů není příčinou hospodářské slabosti obcí. Dále se shodují v názoru, že silnou příčinou ekonomické slabosti obcí je vysoký podíl starších obyvatel. První skupina obyvatel považuje za poměrně silnou příčinu hospodářské slabosti obcí nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, nedostatek odborně kvalifikované pracovní síly a nedostatečnou dopravní obslužnost. Naopak skupina druhá tyto atributy za důležité příčiny hospodářské slabosti obcí nepovažuje. V první skupině, čili ve skupině, která si uvědomuje vliv celoživotního vzdělávání na ekonomiku obce a významnost kvalitní dopravní obslužnosti, převažují muži ve věku 30 – 64 let, kteří žijí v obci více než 10 let. Dále se ukázalo, že lepší dopravní obslužnost by přivítali hlavně zaměstnanci a starobní důchodci. Naopak mladí lidé ve věku 18 - 29 let, občané bydlící v obci méně než 5 let a obyvatelé s vysokoškolským vzděláním nepokládají nedostatečnou dopravní obslužnost za příčinu hospodářské slabosti obce.

10.2.2 Náhledy občanů obcí 1. třídy na projevy hospodářské slabosti obcí:

Graf 10: Dendrogram

Graf 11: Těžiště shluků

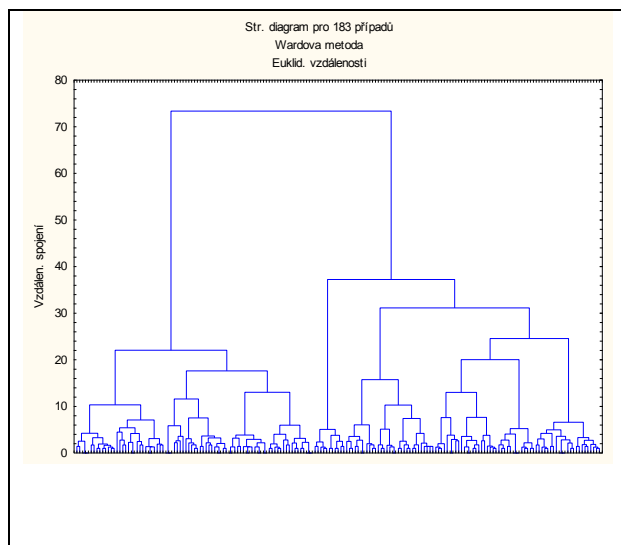

Charakteristika shluků

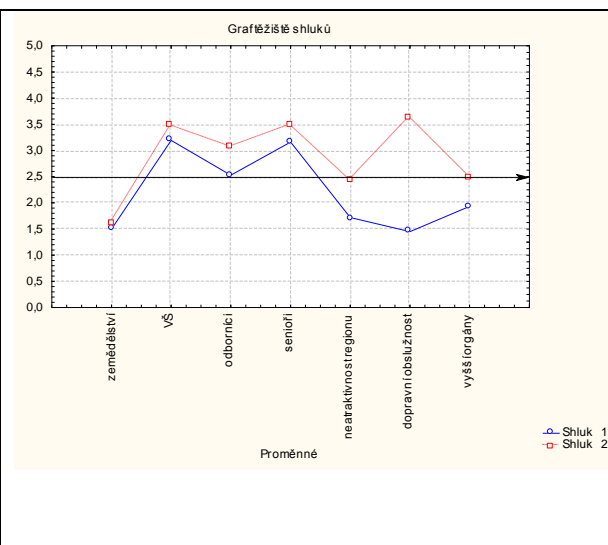
Dle názorů na projevy hospodářské slabosti obce můžeme respondenty opět rozdělit do dvou skupin, a to v poměru 21 % : 79 %. Více četná je tentokrát skupina druhá. Obě skupiny se v názorech na projevy hospodářské slabosti obcí diametrálně liší. Shodují se pouze v názoru, že stárnutí občanů v obcích je středním až silným projevem hospodářské slabosti, že ekonomická slabost obce se dosud neprojevila v apatii a růstu nezájmu obyvatel o věci veřejné, a že ani úpadek vzhledu obce není projevem hospodářské slabosti obcí. Zatímco první skupina respondentů je přesvědčena, že hospodářská slabost obce se projevuje vysokou mírou nezaměstnanosti, nízkou kupní silou obyvatel, snížením životní úrovně obyvatel, stěhování obyvatel z obcí, uzavíráním škol, pošt a jiných institucí, úpadkem kultury a nečinností spolků, druhá skupina respondentů takto projevy hospodářské slabosti obce nevnímá. První skupinu respondentů můžeme tedy charakterizovat jako skupinu vnímající negativní projevy hospodářské slabosti obcí velmi ostře. Jedná se o skupinu, v níž silně převažují muži v produktivním věku 30 - 50 let a respondenti nežijící v obci příliš dlouho (6 - 10 let). Naopak pro druhou skupinu, která nevnímá projevy hospodářské slabosti obcí příliš výrazně, i když je si vědoma, že jejich obce nelze zařadit mezi hospodářsky silné, je charakteristická skutečnost, že se jedná o občany žijící v obci dlouho - déle než 10 let popř. celý život. Zařazení do skupin neovlivňuje postavení na trhu práce.

10.2.3 Názory občanů obcí 2. třídy na příčiny hospodářské slabosti obcí:

Graf 12: Dendrogram

Graf 13: Těžiště shluků

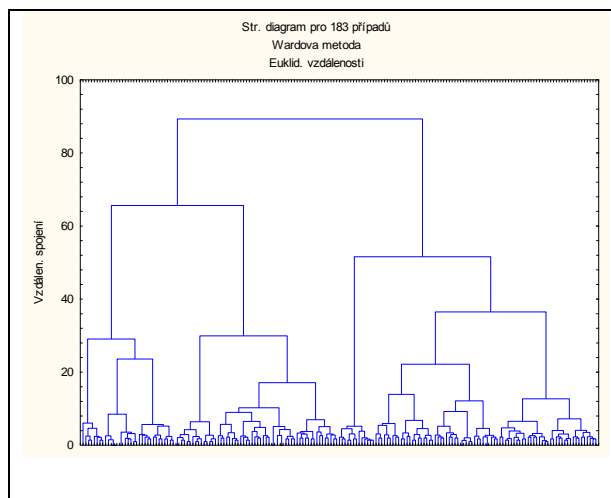

Charakteristika shluků

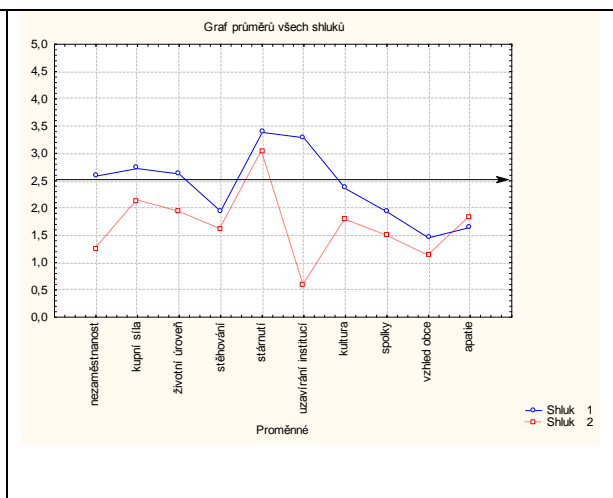
Respondenti se dle svých názorů opět dělí do dvou skupin (v poměru 57 % : 43 %). Názory obou skupin respondentů z malých obcí (obcí 1. třídy) se na vliv nabídnutých atributů příčin hospodářské slabosti obcí poměrně liší, naopak názory respondentů z větších obcí (obcí 2. třídy) příliš odlišné nejsou. Jedinou odlišnost můžeme spatřovat v názoru na dopravní obslužnost. První skupina respondentů nepovažuje nedostatečnou dopravní obslužnost za příliš silnou příčinu hospodářské slabosti obcí, avšak skupina druhá tento atribut považuje za příčinu střední až silnou. Názory na ostatní atributy příčin ekonomické slabosti obcí se u obou skupin kopírují, avšak liší se v názoru na intenzitu vlivu. Názor, že nedostatečná dopravní obslužnost je příčinou hospodářské slabosti obcí zastávají především důchodci a občané předdůchodového věku (51 - 64 let). Občané v plně produktivním věku 30 - 50 let, příp. zaměstnanci tento názor nesdílejí.

10.2.4 Názory občanů obcí 2. třídy projevy hospodářské slabosti obcí:

Graf 14: Dendrogram

Graf 15: Těžiště shluků

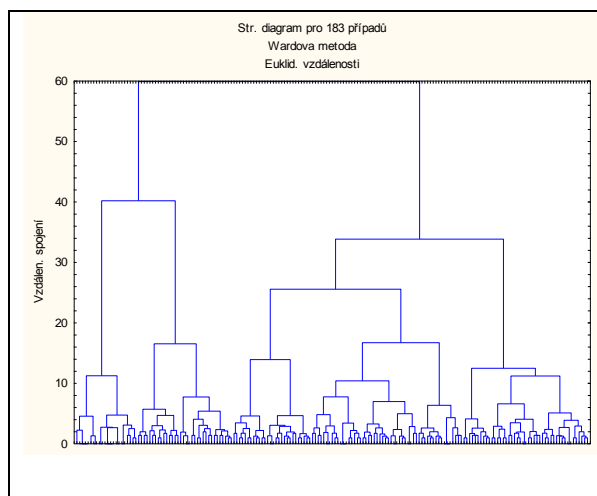

Charakteristika shluků

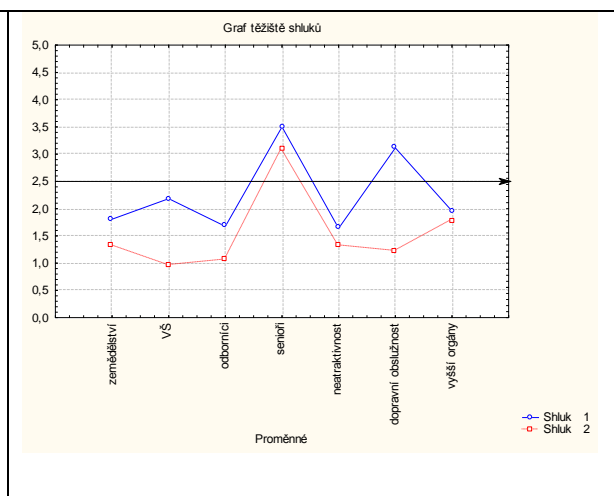
Dle názorů na projevy hospodářské slabosti obce lze respondenty opět rozdělit do dvou skupin, tentokrát v poměru 55 % : 45 %. Obě skupiny, ač s odlišnou intenzitou, se nedomnívají, že by se hospodářská slabost obcí projevila výrazně vysokou měrou nezaměstnanosti, nízkou kupní silou obyvatel, snížením životní úrovně obyvatel, zvýšenou migrací, úpadkem kulturní úrovně, spolkové činnosti, vzhledu obce či zvýšenou apatií a růstem nezájmu o věci veřejné. Shodují se také v názoru, že se středně silnou až silnou intenzitou se hospodářská slabost obcí projevuje ve stárnutí populace. Obě skupiny se však značně liší v názorech na uzavírání škol, pošt a jiných institucí jako projevu hospodářské slabosti. Respondenti první skupiny považují tento atribut za silný projev, naopak občané skupiny druhé jej jako projev hospodářské slabosti obcí nevnímají. Tento názor je charakteristický pro občany žijící v obci 6 - 10 let a osoby samostatně výdělečně činné.

10.2.5 Názory občanů obcí 3. třídy na příčiny hospodářské slabosti obcí:

Graf 16: Dendrogram

Graf 17: Těžiště shluků

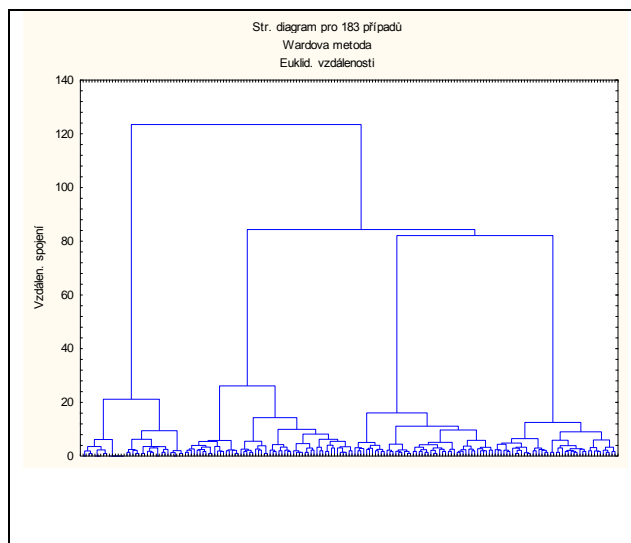

Charakteristika shluků

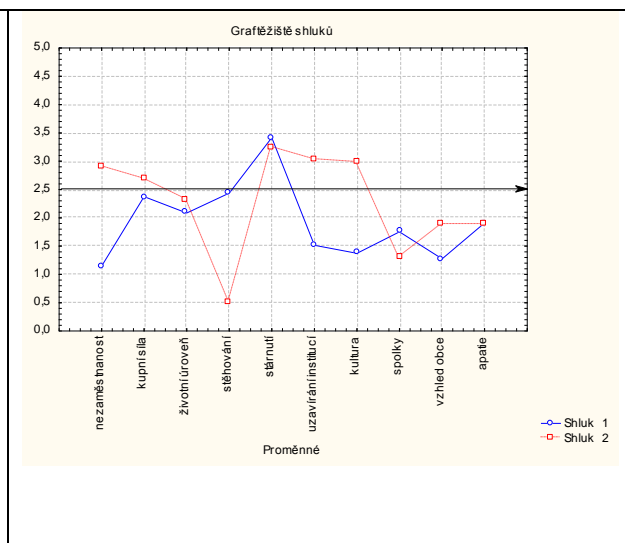
Názorově se respondenti rozdělují do dvou skupin, v poměru 62 % : 38 %. Obě skupiny se shodují v hodnocení téměř všech atributů příčin hospodářské slabosti obcí, pouze se liší v hodnocení jejich intenzity. Za nevýznamnou příčinu považují vysoký podíl zemědělství, nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, odborně kvalifikované pracovní síly, neatraktivnost regionu a nízkou podporu vyšších správních orgánů. Jako středně silnou až silnou příčinu hospodářské slabosti obcí pak spatřují ve vysokém podílu starších občanů. V čem se však jejich názory rozcházejí, jsou názory na dopravní obslužnost. Zatímco respondenti první skupiny nedostatečnou dopravní obslužnost vnímají jako středně silnou příčinu hospodářské slabosti obcí, respondenti skupiny druhé ji za příčinu hospodářské slabosti spíše nepovažují. Jsou to především občané, kteří v obcích bydlí krátce. Naopak lepší dopravní obslužnost by uvítali ostatní obyvatelé, především ti, kteří jsou v zaměstnaneckém poměru.

10.2.6 Názyry občanů obcí 3. třídy na projevy hospodářské slabosti obcí:

Graf 18: Dendrogram

Graf 19: Těžiště shluků

Charakteristika shluků

Podle názorů na projevy hospodářské slabosti obcí 3. třídy lze respondenty opět rozdělit do dvou skupin, a to v poměru 78 % : 22 %. Obě skupiny se shodují, že snížení životní úroveň obyvatel je jen slabým projevem hospodářské slabosti obcí a úpadek spolkové činnosti, úpadek vzhledu obcí a apatie a růst nezájmu o věci veřejné je dokonce pouze velmi slabým projevem hospodářské slabosti. Téměř jednotný názor mají obě skupiny na stárnutí obyvatel, kde tento atribut je vnímán jako projev hospodářské slabosti obcí střední síly. Rozcházejí se v názorech na migraci obyvatel. Přestože obě skupiny respondentů nepovažují migraci za významný projev hospodářské slabosti, první skupina přece jen migraci jako jistý projev hospodářské slabosti obcí vnímá, i když pouze slabý. Druhá skupina mezi oběma ukazateli téměř žádnou asociaci nespátřuje. Rozdílné výsledky jsou i v hodnocení uzavírání škol, pošt a jiných institucí a úpadku kultury. Zatímco respondenti první skupiny hodnotí uzavírání škol, pošt a jiných institucí a úpadek kultury jako velmi slabý projev hospodářské slabosti obcí, respondenti druhé skupiny se domnívají, že se jedná o projev středně silný. První skupina je charakteristická pro občany s jiným postavením na trhu práce než osoba samostatně výdělečně činná a naopak skupina druhá je charakteristická právě tím, že převážně OSVČ zahrnuje.

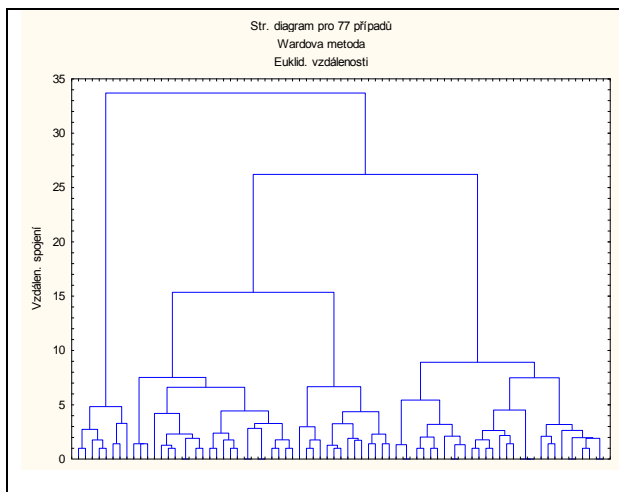

10.2.7 Náhledy občanů na možnosti zlepšení ekonomické situace obcí

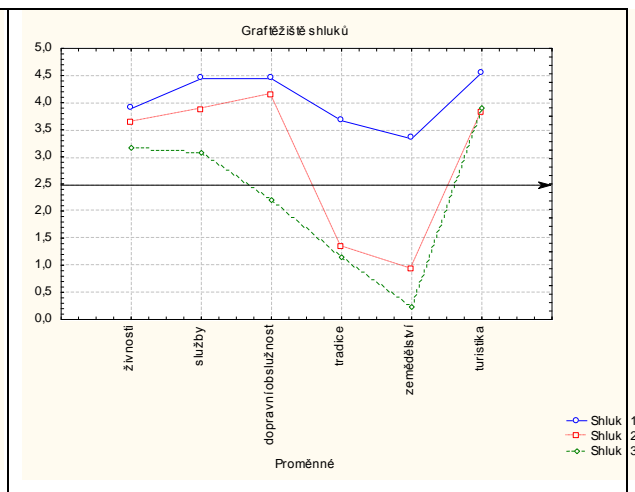
Náhledy respondentů obcí na to, jak by bylo možno zlepšit ekonomickou situaci obcí, jsou patrné z grafů 20 - 25.

Respondenti obcí 1. třídy:

Graf 20: Dendrogram

Graf 21: Těžišťe shluků

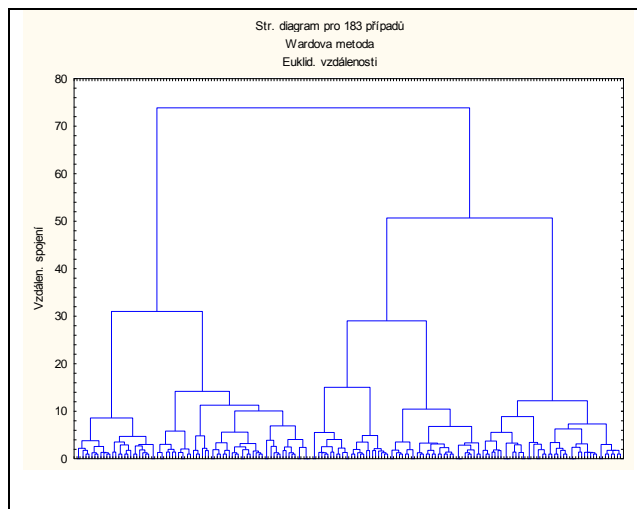

Charakteristika shluků

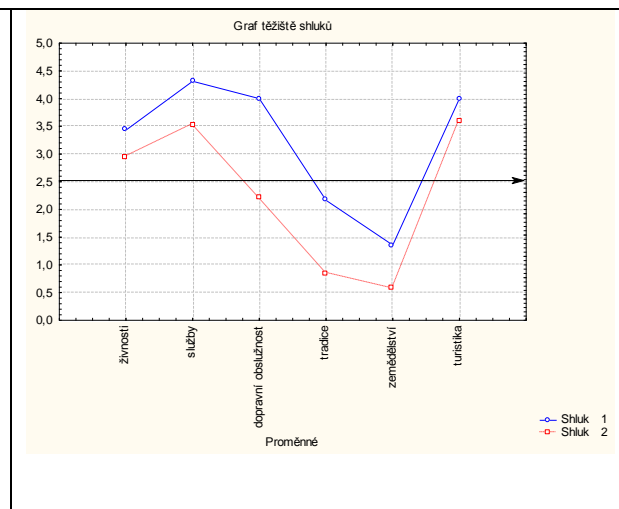
Podle názorů na možnosti zlepšení ekonomické situace obcí, můžeme respondenty rozdělit do tří skupin, a to v poměru 12 % : 53 % : 35 %. Nejméně početná je tedy skupina první, naopak skupina druhá je tou nejpočetnější. Respondenti první skupiny se domnívají, že rozvoj všech nabídnutých atributů by mohlo mít silný až velmi silný vliv na posílení ekonomické situace obcí. Ostatní dvě skupiny respondentů se od první skupiny liší především názory na postavení zemědělské prvovýroby a činností tradičního charakteru jako zdroje posílení ekonomické situace obcí. Obě tyto skupiny liší pouze názory na intenzitu vlivu nabízených atributů. Dále se tyto skupiny (druhá a třetí) domnívají, že zlepšit ekonomickou situaci obcí pomůže posílení živnostenské činnosti, posílení oblasti služeb a hlavně pak posílení všech forem turistického ruchu. Rozvoj činností tradičního charakteru a rozvoj zemědělské prvovýroby se ve zlepšení ekonomické situace neprojeví vůbec nebo velmi slabě. Do první skupiny patří především občané produktivního věku 30 - 50 let, kteří žijí v obci více než 10 let. Tato skupina není typická z hlediska vzdělání respondentů ani z hlediska jejich postavení na trhu práce. Pro druhou skupinu jsou charakterističtí obyvatelé ve věku 30 - 64 let žijící v obci déle než 5 let, kteří jsou vyučeni nebo mají pouze základní vzdělání. Do třetí skupiny patří respondenti, kteří bydlí v obci méně než 5 let. Jedná se hlavně o mladé občany ve věku 18 - 29 let se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním.

Respondenti obcí 2. třídy:

Graf 22: Dendrogram

Graf 23: Těžiště shluků

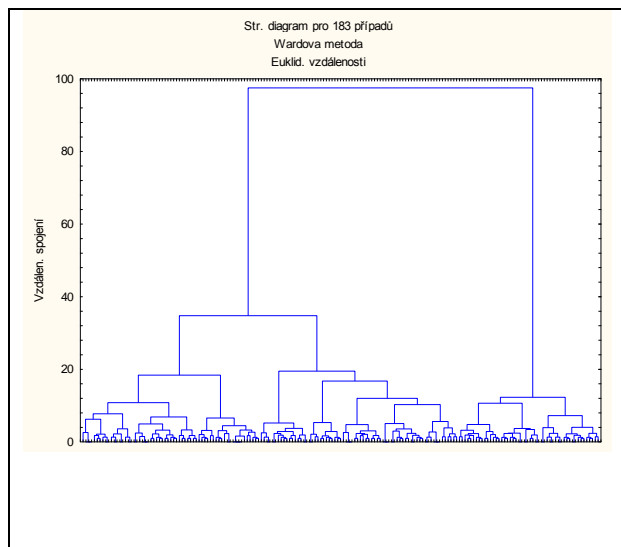

Charakteristika shluků

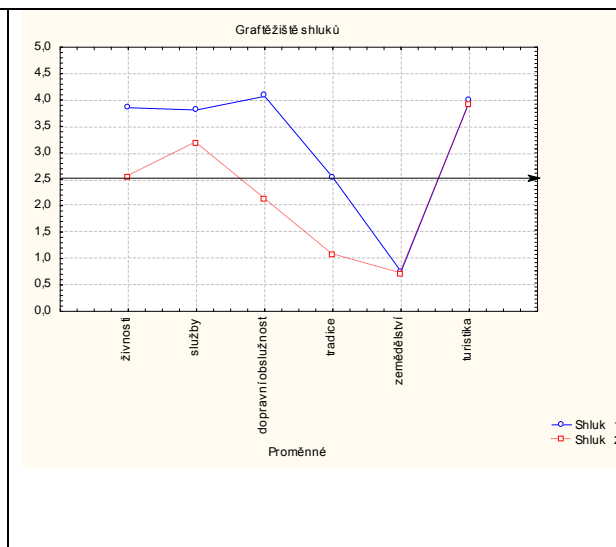
Podle názorů na možnosti zlepšení ekonomické situace obcí lze respondenty obcí druhé třídy rozdělit do dvou skupin, a to v poměru 60 % : 40 %. Občané obou skupin jsou toho názoru, že posílení živnostenské činnosti, služeb a všech forem turistického ruchu by mohlo pomoci zlepšit ekonomickou situaci v obcích, zatímco posílení činností tradičního charakteru a posílení zemědělské prvovýroby nikoli. Rozdíl je zde pouze v intenzitě vnímání těchto vlivů. Obě skupiny se rozcházejí v názoru na přínos posílení dopravní obslužnosti. První skupina respondentů je toho názoru, že posílení dopravní obslužnosti bude mít silný vliv na zlepšení ekonomické situace obcí a respondenti druhé skupiny tento vliv hodnotí pouze jako slabý. Jednotlivé skupiny nelze odlišit ani na základě pohlaví, věku, vzdělání, postavení na trhu práce ani na základě délky pobytu v obci.

Respondenti obcí 3. třídy:

Graf 24: Dendrogram

Graf 25: Těžiště shluků

Charakteristika shluků

Dle názorů na možnosti zlepšení ekonomické situace obcí třetí třídy lze respondenty rozdělit do dvou skupin (v poměru 38 % : 62 %). Obě skupiny se shodují, že přínosem pro ekonomické zlepšení situace obcí by mohlo být posílení živnostenské činnosti, služeb a především pak posílení všech forem turistického ruchu. Na druhé straně rozvoj zemědělské prvovýroby by dle jejich názoru přínosem nebyl. Obě skupiny se liší v názoru na přínos zlepšení dopravní obslužnosti a rozvoje činností tradičního charakteru. První skupina respondentů se domnívá, že posílení dopravní obslužnosti by mělo silný vliv na zlepšení ekonomické situace obcí, naopak skupina druhá tento názor nesdílí. Zatímco první skupina respondentů přisuzuje posílení činností tradičního charakteru jistý (slabý až středně silný) vliv na zlepšení ekonomické situace obcí, druhá skupina ani tento názor nesdílí. První skupina je charakteristická spíše staršími občany ve věku nad 65 let, čili osobami ve starobním důchodu, a dále pak osobami samostatně výdělečně činnými. Do druhé skupiny patří především mladí občané, občané s výučním listem, kteří jsou zaměstnáni nebo mají tzv. „jiné“ postavení na trhu práce.

Závěry

Podařilo se mi prokázat, že čím méně obyvatel v obci žije, tím častěji vnímají svou obec jako hospodářsky slabou. Zatímco 90,59 % obyvatel obcí 1. třídy (do 200 obyvatel) vnímá svou obec alespoň zčásti jako hospodářsky slabou, v obcích 2. třídy (od 200 do 500 obyvatel) zastává tento názor 58,65 % obyvatel a v obcích 3. třídy (od 500 do 2000 obyvatel) pouze 38,61 % obyvatel, což potvrzuje první část hypotézy 2, že menší obce budou obyvateli hodnoceny jako více hospodářsky slabší, než obce větší.

Při zkoumání názorů občanů na příčiny hospodářské slabosti obcí je zřejmé, že v jejich názorech není příliš velký rozdíl. Přestože z hlediska názorů existují dvě skupiny obyvatel, shodují se obě skupiny většinou v tom, že mezi příčiny hospodářské slabosti nelze zahrnout převahu zemědělské prvovýroby, neatraktivnost regionu a ani nízkou podporu vyšších správních orgánů. Shodují se také v názoru, že středně silnou až silnou příčinou hospodářské slabosti obcí je vysoký podíl starších obyvatel. V názorech na projevy hospodářské slabosti obcí se občané jednotlivých tříd obcí liší v závislosti na velikosti obce. Shodují se zde pouze v názoru, že silným projevem hospodářské slabosti obcí je stárnutí populace.

V tomto případě se mi podařilo druhou část hypotézy 2 potvrdit pouze z části, a to že projevy hospodářské slabosti jsou vnímány menšími obcemi silněji, než obcemi většími. U příčin hospodářské slabosti obcí se mi však tuto skutečnost prokázat nepodařilo.

Občané se shodují v názorech na možnosti zlepšení ekonomické situace obcí, kde za významné považují posílení živnostenské činnosti, oblasti služeb, dopravní obslužnosti a všech forem turistického ruchu. Posílení zemědělské prvovýroby a činností tradičního charakteru dle jejich názoru ke zlepšení ekonomické situace nepovede.

11 Hodnocení zdrojů financování obcí

Na základě informací od zastupitelů obcí jsem vyhodnotila strukturu a význam jednotlivých zdrojů financování obcí - viz grafy 26 a 27. Aby byl graf 27 přehlednější, rozhodla jsem se sloučit hodnotící stupnici do tří stupňů.

Graf 26: Struktura zdrojů financování obcí

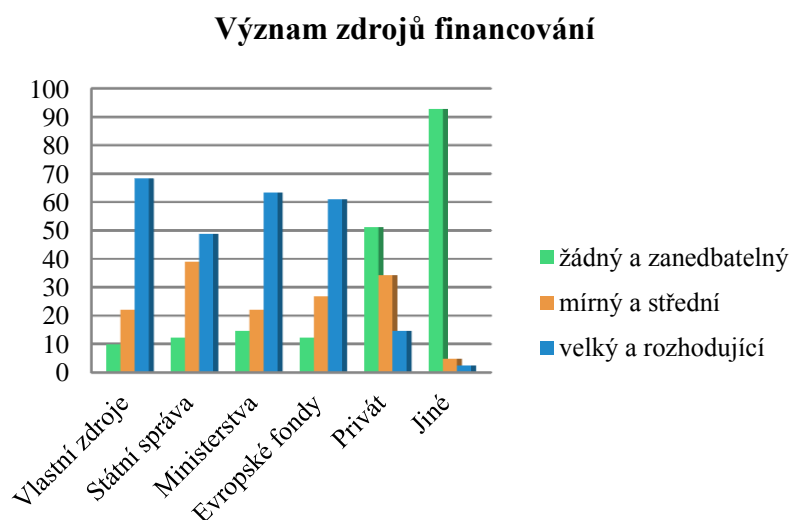

Při analýze struktury zdrojů financování obcí (graf 26) jsem zjistila, že se na financování obcí téměř stejnou měrou podílejí vlastní zdroje, podpora evropských fondů, podpora státní správy a podpora ministerstev. I když zastoupení uvedených zdrojů se příliš neliší, bylo překvapivým zjištěním, že téměř ¼ financování obcí LFA obcí prachatického regionu pochází z vlastních zdrojů. V tabulce 21 je uveden konkrétní obsah jednotlivých zdrojů.

Tab. 21: Zdroje financování obcí

Zdroj	Zahrnuje
Vlastní zdroje	Příjmy z vlastního podnikání (pronájmu, poskytovaných služeb, prodeje zboží), místní poplatky, daň z nemovitostí, sankční příjmy
Státní správa	Dotace na kulturu, školství, dopravu, zemědělství, místní rozvoj
Ministerstva	Dotace od Ministerstva financí, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva zemědělství
Evropské fondy	Dotace od Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského garančního fondu
Soukromý sektor	Sponzorské dary

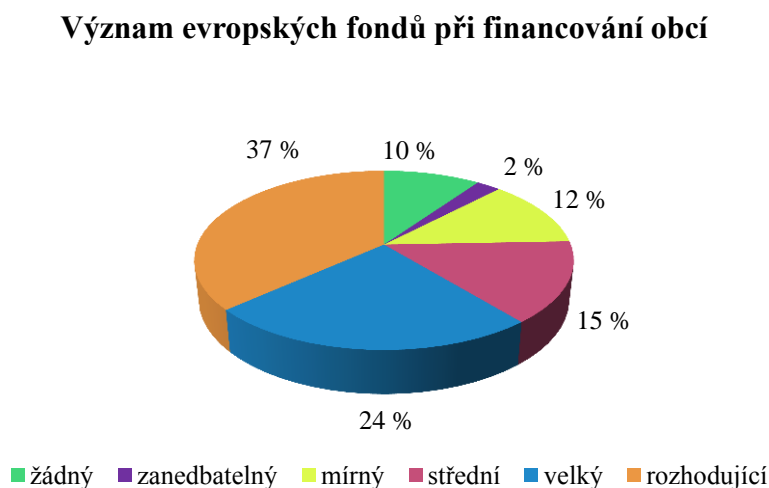
Graf 27: Význam zdrojů financování obcí

Z analýzy významu zdrojů financování obcí – viz graf 27 – je patrné, že nejvýznamnějším zdrojům obce, tj. vlastním zdrojům, přisuzuje téměř 70 % respondentů velký a rozhodující význam. Za zdroj financování s velkým a rozhodujícím významem považuje více než 60 % respondentů zdroje získané z ministerstev a evropských fondů. Téměř 50 % respondentů pak takový význam přisuzuje zdrojům ze státní správy. Pro více než polovinu obcí má zanedbatelný, případně nemá žádný význam, spolupráce se soukromým sektorem. Jiné zdroje financování obce téměř nevyužívají.

Dle informací, které jsou zobrazeny v grafech 26 a 27, jsem usoudila, že by bylo zajímavé analyzovat význam zdrojů získaných z evropských fondů. Výsledek je zobrazen v následujícím grafu.

Graf 28: Význam evropských fondů při financování obcí

Z grafu 28 je patrné, že pro 37 % obcí mají zdroje z evropských fondů rozhodující význam a pro 24 % obcí mají tyto zdroje velký význam, přestože jejich získání není zcela jednoduché. Je tedy možné uvažovat, že i malé obce v nepříznivých přírodních a ekonomických podmínkách, aby zlepšovaly kvalitu života svých občanů, jsou aktivní při získávání dodatečných zdrojů financí.

Závěry

Podarilo se mi zjistit, že 87 % zdrojů financování obcí pochází z vlastních zdrojů, výpomoci ze strany státu (státní správy a ministerstev) a EU. Zbýlých 13 % tvoří zdroje poskytnuté soukromým sektorem či jiných zdrojů.

Vlastní zdroje, zdroje ze státní správy, ministerstev a EU jsou využívány přibližně stejným dílem. Velkým překvapením bylo tedy zjištění, že i malé obce prachatického regionu využívají ve velké míře vlastní zdroje (22 %). Tato skutečnost tedy tak vyvrací část hypotézy 3, tj. že malé obce Prachaticka nebudou ve velké míře využívat právě zmíněných vlastních zdrojů.

Neméně zajímavé bylo zjištění, že tyto malé obce se také snaží aktivně získávat další zdroje financování prostřednictvím dotací, ať ze strany státu, tak i ze strany EU. Přestože získání těchto zdrojů je poměrně složité a časově náročné, tak se obcím tyto zdroje stále ve větší míře daří získávat. Toto zjištění, naopak od předchozího, část hypotézy 3, tj. že využívání dotací má rostoucí tendenci, potvrzuje.

Více informací a podrobností k využívání fondů a dotací je uvedeno v následující kapitole.

12 Využití fondů a strategie spolupráce

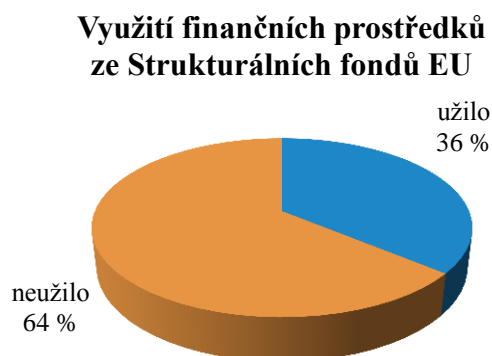
Jak je uvedeno výše, rozhodla jsem se zpracovat ještě druhý dotazník, který byl určený výhradně pro zastupitele obcí a mohl doplnit informace získané o čerpání fondů (viz kapitola 11). Tento dotazník (viz Příloha 2) jsem se rozhodla zpracovat z důvodu růstu významu financování z fondů EU a prostřednictvím dotací. Zaměřila jsem se na:

- ❖ dosavadní využívání strukturálních či jiných fondů EU
- ❖ využití fondů a programů rozvoje obce do budoucna
- ❖ propojení obce se světem – využití internetu
- ❖ přeshraniční spolupráci.

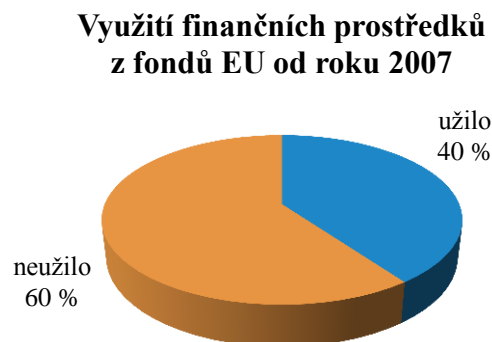
Na tento dotazník odpovědělo, i přes několikanásobné dotazování (především prostřednictvím emailové pošty), pouze 25 ze 41 zastupitelů, tj. 60,98 % dotazovaných. Přehled obcí, které průzkumu vyšly vstříc, naleznete v přílohách (viz Příloha 3). Ze získaných informací se mi podařilo zjistit následující.

Využívání fondů

Graf 29: Využití finančních prostředků ze strukturálních fondů EU

Graf 30: Využití finančních prostředků z fondů EU od roku 2007

Z grafu 29 je zřejmé, že 36 % obcí využilo do roku 2006 finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie. Finanční prostředky byly využity především z Fondu solidarity a fondů na podporu ochrany životního prostředí. Z grafu 30 je patrné, že po roce 2007 z hlediska využívání finančních prostředků z fondů EU byla situace velmi podobná - nebyly více využívány ani strukturální fondy, ani žádné jiné.

Z šetření se mi podařilo zjistit zásadní skutečnost a to, že některé obce využily finančních prostředků z fondů EU v roce 2006, avšak později nikoli či naopak. Z tohoto zjištění vyplývá, že do roku 2008 (doby zjištění dat) nevyužilo čerpání finančních prostředků z fondů EU pouze 40 % obcí ale 64 %, což je patrné z grafu 31.

Graf 31: Využití finančních prostředků z fondů EU do roku 2008

Pozn.: Shoda výsledků z grafu 31 a opačných výsledků z grafu 29 je čistě náhodná.

Většina obcí, které již zdroje z EU čerpaly (14 z 16 obcí), což představuje 87,5 %, využily ke zpracování projektu specializované firmy, což je patrné z následujícího grafu.

Graf 31: Zpracovatel projektu pro získání dotace

Z grafu 31 je dále patrné, že pouze jedna obec ponechává zpracování čistě na obci (obec Žernovice) a obec Bošice volí kombinaci obou možností, přestože nemá na zpracování projektů vyčleněného speciálního pracovníka.

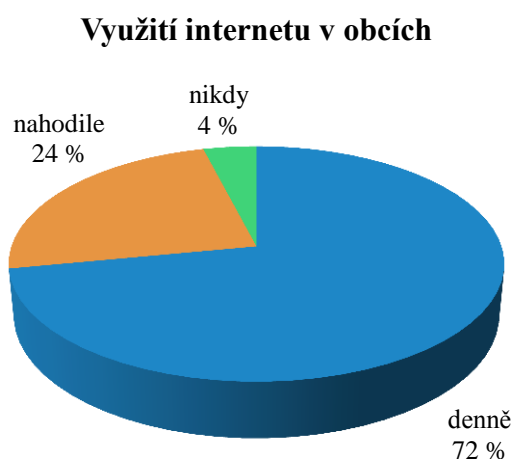
Zajímavá je skutečnost, že obce Ktiš a Stachy specialistu pro zpracování projektů vyčleněného mají, přesto zpracování projektů nechávají na specializované firmě. O vyčlenění takového specialisty do budoucna počítá také obec Nicov.

Jak je výše uvedeno, do roku 2008 využilo některý z fondů EU 64 % obcí, avšak ve výhledu na léta 2009 – 2013, kde podání projektů v rámci Programu rozvoje venkova či jiných programů předpokládá 80 % obcí. V převážné většině se počítá s využitím Regionálních operačních programů a Programu obnovy venkova.

Propojení obce se světem – využití internetu

Dnes je již zcela běžné a dá se říci i nezbytné využívání internetu, což potvrdili i zastupitelé obcí. Pouze obec Radhostice internet nevyužívá. Ostatní obce jej využívají především pro emailovou poštu a Czech point (Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál), což je projekt, který má za cíl zredukovat nutnost návštěvy úřadů. Slouží jako místo výkonu veřejné správy, které umožňuje komunikovat se státem pouze z jednoho místa. Téměř ¾ obcí využívají internetu denně, téměř ¼ pak nahodile v případě nutnosti a 4 % obcí (což zde představuje pouze jednu obec - obec Radhostice) nepoužívají internetu vůbec - viz graf 32.

Graf 32: Využití internetu v obcích

Přeshraniční spolupráce

V oblasti přeshraniční spolupráce se mi podařilo zjistit, že pouze necelá ¼ obcí realizuje přeshraniční spolupráci, a to se státy Rakousko a Spolková republika Německo, především v oblasti turistického ruchu.

Pokud se nejedná o obce samotné, ale o organizace či spolky uvnitř obce, realizuje přeshraniční spolupráci také asi ¼ z nich. Tuto spolupráci realizuje celkem 9 obcí, kde ve třech obcích realizují přeshraniční spolupráci jak obec, tak i některá organizace v obci, ve třech pouze obec a ve zbylých třech naopak pouze některá organizace. Organizace a spolky realizující přeshraniční spolupráci jsou převážně spolky hasičů. Přehled obcí je v tabulce 22.

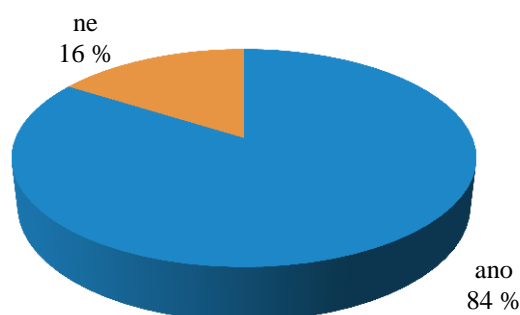
Tab. 22: Obce, organizace a spolky realizující přeshraniční spolupráci

Název obce	Přeshraniční spolupráci realizuje	
	obec	organizace či spolek v obci
Borová Lada	ano	ne
Čkyně	ne	ano
Horní Vltavice	ano	ne
Ktiš	ne	ano
Kvilda	ano	ne
Lenora	ne	ano
Nová Pec	ano	ano
Stachy	ano	ano
Stožec	ano	ano

Dále se mi podařilo zjistit, že 84 % obcí je členem některého sdružení – graf 33, ať již sdružení obcí či některých jiných spolků. Převažují spolky obcí, např. Svaz měst a obcí ČR, Mikroregion Horní Vltava, Mikroregion Vlachovo Březí, atd. Pro většinu obcí znamená toto členství velký přínos, především přínos finančních prostředků, spolupráci a informovanost.

Graf 33: Členství obcí ve sdružení

Členství obcí ve sdružení či spolku

Závěr

Pro zpracování diplomové práce jsem v prachatickém regionu nejprve vyčlenila venkovské obce (dle definice venkova uváděnou EUROSTATEM), u kterých jsem následně dle počtu obyvatel stanovila rozsah výběrového šetření. Z daného regionu splnilo tato kritéria 41 obcí. Následně jsem vytvořila dotazník tak, abych mohla zjistit názory obyvatel na kvalitu života v obci, hospodářskou slabost obcí, zdroje financování obcí a další.

Následně jsem z hlediska základních charakteristik ověřila validitu výběrového souboru, kde se mi podařilo prokázat, že struktura souboru výběrového odpovídá struktuře souboru základního. Na základě této skutečnosti je tedy možné zobecnit výsledky z výběrového šetření.

V další fázi práce jsem se zabývala samotnými cíli práce a hypotézami k nim, kde se mi dle daného šetření podařilo zjistit následující skutečnosti.

Při hodnocení kvality života obcí v prachatickém regionu jsem předpokládala, že občanská vybavenost u větších obcí bude na vyšší úrovni než v obcích menších. Tento předpoklad se mi podařilo prokázat, avšak velmi zajímavé bylo zjištění, že i přes tuto skutečnost jsou obyvatelé Prachaticka, bez ohledu na velikost obce, ve které žijí, se svým životem spokojeni, ba dokonce velmi spokojeni.

Dále jsem předpokládala, že budou existovat vzájemné asociace mezi občanskou aktivitou a atributem věk, velikost obce a délka života v obci. Tuto skutečnost se mi rovněž podařilo prokázat, avšak v neúplné míře. Předpokládala jsem totiž, že rodilí občané se budou podílet na rozvoji obce ze všech nejvíce, a to se mi podařit neprokázalo. Více než rodáci se na rozvoji obce podílejí lidé, kteří v obci žijí více než 10 let, ale jejich rodáky nejsou.

Při hodnocení hospodářské slabosti obcí tak, jak ji vnímají její občané, jsem předpokládala, že čím bude obec menší, tím ji její občané budou vnímat více jako hospodářsky slabou, a budou tak silněji vnímat i příčiny a projevy této hospodářské slabosti. Skutečnost, že čím je obec menší, tím je obec vnímána více jako hospodářsky slabá, se mi prokázat podařilo, stejně tak i vliv velikosti obce na projevy hospodářské slabosti obcí.

Naopak při zkoumání příčin hospodářské slabosti jsem na základě jejich analýzy zjistila, že se názory respondentů všech velikostí obcí na tuto oblast příliš neliší. V tomto případě se tedy mé předpoklady nepotvrdily.

Dále se respondenti všech velikostních tříd obcí shodují v názorech na možnosti zlepšení ekonomické situace obcí. Za nejvíce přínosné považují posílení živnostenské činnosti, oblasti služeb, dopravní obslužnosti a především turistického ruchu. Naopak posílení zemědělské prvovýroby a činností tradičního charakteru nepovažují za přínosné.

Při zjišťování zdrojů financování jsem předpokládala, že tak malé obce nebudou ve velké míře využívat vlastních zdrojů, avšak tato domněnka se prokázala jako mylná. Naopak i u malých obcí tvoří vlastní zdroje zhruba $\frac{1}{4}$ všech využívaných zdrojů.

Rovněž velmi zajímavé a přínosné bylo zjištění, že i tyto malé obce se snaží aktivně získávat zdroje financování prostřednictvím dotací, ať již ze strany státu či EU. Ačkoli získání těchto zdrojů financování je složitou a časově náročnou záležitostí, využilo do roku 2008 těchto zdrojů 64 % obcí a na léta 2009 - 2013 předpokládá využití těchto fondů 80 % obcí.

Summary

This thesis deals with the evaluation of the quality of life in rural communities in the Region of Prachatice. The thesis is also focused on the evaluation of the economic weakness of the municipalities, its causes and manifestations, and, at least, the possibility of improving life in these communities.

An integral part of this work is finding those sources of funding and the related use of funds and grants. In the theoretical part, I have discussed the importance of the regional and social policy focusing on rural issues and their development, with the development of the regions linked to the use of subsidies and the disbursement of funds, especially funds of the European Union.

In the practical part, contingency tables and cluster analysis are used, as well as special methods. The results of this study has confirmed that quality of life in LFA municipalities and their economic weakness depends on the size of village. The conclusion provides an overall assessment of the work and its results.

Key words

Microregion of Prachatice, less-favoured areas, sustainable living, regional policy, EU structural funds, statistical analysis of contingency tables, cluster analysis methods.

Použitá literatura

- [1] *Definice regionální politiky* [online]. 2009 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <http://is.vsfs.cz/el/6410/leto2009/B_RRV_2/KOMB_Regionalni_politika.ppt?fakulta=6410;obdobi=29;kod=B_RRV_2>
- [2] *Historie a vývoj regionální politiky* [online]. 2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr-vyzkum.cz/INFOBANKA/DownloadFile/4198.aspx>>
- [3] Chvojková, A., Květoň, V. a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007-2013*. 1. vyd. Praha : IREAS, 2006. ISBN 80-86684-43-1
- [4] *Programy Evropské územní spolupráce* [online]. 2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace>>
- [5] *Operační programy ČR* [online]. 2008 [cit. 2011-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.finman.gzk.cz/Files/ASP/ASP_mat_prednaska_strukturalni_politika.doc>
- [6] Palán, Z. *Lidské zdroje – výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7
- [7] *Venkovský prostor EU* [online]. 2006 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/assistance/index_cs.htm>
- [8] *Podpora zemědělských subjektů* [online]. 2009 [cit. 2011-03-01]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/publi/capexplained/cap_cs.pdf>
- [9] *Zdroje vynaložené na regionální politiku* [online]. 2010 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/budget/index_cs.htm>
- [10] *Zdroje v letech 2004-2006* [online]. 2010 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006>>
- [11] *Zdroje v letech 2007-2013* [online]. 2010 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>>
- [12] *Sociální politika* [online]. 2009 [cit. 2011-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/socialni-politika-v-evropske-unii/1000521/19269/>>
- [13] *Sociální soudržnost* [online]. 2004 [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.europeum.org/dispatch_article.php?aid=734>
- [14] *Evropský sociální fond* [online]. 2009 [cit. 2011-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/e/evropsky-socialni-fond-esf/1000697/6286/>>

- [15] Gál, F., Mesežnikov, G., Kolár, M. *Kvalita života. In: Vízia vývoja Slovenskej republiky do roku 2020*. Bratislava : IVO 2003. ISBN 80-88935-42-3
- [16] Felce, D., Perry, J. *Duality of Life, its Definition and Measurement. Research in Developmental Disabilities*. 1995, Vol 16, no. 1. ISBN 0 7559 2907 1
- [17] *Strukturální fondy a operační programy* [online]. 2011 [cit. 2011-03-02]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropský_sociální_fond>
- [18] HRABÁNKOVÁ, M., et al. *Rozvoj lidských zdrojů ve venkovském prostoru ČR*. 1. vyd. Praha : MJF Praha, 2007. ISBN 80-86284-66-2
- [19] *Program rozvoje venkova* [online]. 2009 [cit. 2011-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/>>
- [20] *Operační program Životní prostředí* [online]. 2009 [cit. 2011-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.opzp.cz/sekce/16/strucne-o-op-zivotni-prostredi/>>
- [21] *Regionální operační programy* [online]. 2007 [cit. 2011-03-12]. Dostupné z WWW: <http://www.strukturalnifondy.info/data/1_ROP.doc>
- [22] *Venkov a venkovské prostředí* [online]. 2009 [cit. 2011-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.garep.cz/publikace/clanek-7.pdf>>
- [23] *Obecné chápání venkova* [online]. 2007 [cit. 2011-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.garep.cz/publikace/venkovsky-prostor-a-jeho-oziveni.pdf>>
- [24] *Venkov dle OECD* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/xt/edicniplan.nsf/t/1F00277F80/\\$File/13-81n308a1.pdf](http://www.czso.cz/xt/edicniplan.nsf/t/1F00277F80/$File/13-81n308a1.pdf)>
- [25] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- [26] *Cíle EAFRD* [online]. 2007 [cit. 2011-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.agroenvi.cz/default.asp?ch=246&typ=1&val=61736&ids=2210>>
- [27] Řezánková, H. *Analýza kategoriálních dat*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0926-1
- [28] Blatná, D. *Statistické aspekty terénních průzkumů II*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 1994. ISBN 80-7079-377-5
- [29] Řezánková, H., Húsek, D., Snášel, V. *Shluková analýza*. 2. vyd. Praha : Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946-81-8
- [30] *Aritmetický průměr* [online]. 2011 [cit. 2011-01-02]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Aritmetický_průměr>
- [31] *Chi-kvadrát test* [online]. 2003 [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://fse1.ujep.cz/statistika/STA-chi2.rtf>>

- [32] *Mapa České republiky* [online]. 2008 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW:
<<http://vdb.czso.cz/xml/mos.html>>
- [33] *Mapa okresu Prachatice* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW:
<<http://mesta.obce.cz/vyhledat2.asp?okres=3306>>
- [34] *Základní informace o Prachaticku* [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW:
<http://www.prachatice.cz/n_hospinfo.html>
- [35] *Klima Prachaticka* [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW:
<http://www.prachatice.cz/n_hospinfo_klima.html>
- [36] *Okres Prachatice* [online]. 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Prachatice>
- [37] *Obyvatelstvo* [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW:
<[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/06003C3DD6/\\$File/13011001.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/06003C3DD6/$File/13011001.xls)>
- [38] *Průmysl Prachaticka* [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Prachatice>>
- [39] *Zaměstnavatelé Prachaticka* [online]. 25.5.2005 [cit. 2008-12-06]. Dostupné z WWW:
<http://portal.mpsv.cz/sz/local/pt_info/dokumenty_stazeni/charakteristika.pdf>
- [40] *NP a CHKO* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Národní_park_Šumava>
- [41] Jáč, I. *Konstrukce „soft“ parametrů jako kompenzace statistické „nouze“ v oblasti regionální úrovně. In Sborník příspěvků z konference Hradecké ekonomické dny 2008.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, Hospodářská fakulta, 2008.
ISBN 978-80-7041-812-3.

Seznam grafů

Graf 1: Validita souboru dle pohlaví	32
Graf 2: Validita souboru dle věkových kategorií	33
Graf 3: Validita souboru dle dosaženého vzdělání	33
Graf 4: Validita souboru dle postavení na trhu práce	34
Graf 5: Dendrogram atributů kvality života	37
Graf 6: Graf souřadnic těžišť vektorů atributů kvality života	37
Graf 7: Zájem respondentů o plynofikaci obcí	38
Graf 8: Dendrogram	46
Graf 9: Těžiště shluků	46
Graf 10: Dendrogram	47
Graf 11: Těžiště shluků	47
Graf 12: Dendrogram	48
Graf 13: Těžiště shluků	48
Graf 14: Dendrogram	49
Graf 15: Těžiště shluků	49
Graf 16: Dendrogram	50
Graf 17: Těžiště shluků	50
Graf 18: Dendrogram	51
Graf 19: Těžiště shluků	51
Graf 20: Dendrogram	52
Graf 21: Těžiště shluků	52
Graf 22: Dendrogram	53
Graf 23: Těžiště shluků	53
Graf 24: Dendrogram	54
Graf 25: Těžiště shluků	54
Graf 26: Struktura zdrojů financování obcí	56
Graf 27: Význam zdrojů financování obcí	57
Graf 28: Význam evropských fondů při financování obcí	57
Graf 29: Využití finančních prostředků ze strukturálních fondů EU	59
Graf 30: Využití finančních prostředků z fondů EU od roku 2007	59
Graf 31: Využití finančních prostředků z fondů EU do roku 2008	60
Graf 31: Zpracovatel projektu pro získání dotace	60
Graf 32: Využití internetu v obcích	61
Graf 33: Členství obcí ve sdružení	62

Seznam tabulek

Tab. 1: Schéma kontingenční tabulky	18
Tab. 2: Algoritmus pro přiřazení znamének	20
Tab. 3: Třídění LFA obcí	30
Tab. 4: Výčet obcí v jednotlivých třídách	30
Tab. 5: Indikátory kvality života	35
Tab. 6: Hodnotící stupnice	35
Tab. 7: Indikátory kvality života	36
Tab. 8: Analýza asociací mezi atributy	39
Tab. 9: Znaménkové schéma	39
Tab. 10: Znaménkové schéma	40
Tab. 11: Znaménkové schéma	40
Tab. 12: Znaménkové schéma	40
Tab. 13: Znaménkové schéma	40
Tab. 15: Znaménkové schéma	41
Tab. 16: Výčet atributů	43
Tab. 17: Hodnotící stupnice	43
Tab. 18: Hodnotící stupnice	44
Tab. 19: Studium vazby	44
Tab. 20: Znaménkové schéma odchylek	44
Tab. 21: Zdroje financování obcí	56
Tab. 22: Obce, organizace a spolky realizující přeshraniční spolupráci	62

Seznam diagramů

Diagram 1: Kvalita života - kombinace životních podmínek a uspokojení potřeb	11
Diagram 2: Komponenty kvality života	11

Seznam obrázků

Obr. 1: Mapa ČR	27
Obr. 2: Mapa prachatického regionu	27

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník 1 – občané a zastupitelé obcí

Příloha 2: Dotazník 2 – zastupitelé obcí

Příloha 3: Obce, jejichž zastupitelé zpracovali Dotazník 2

Příloha 1: Dotazník 1 – občané a zastupitelé obcí

1. Jaké je Vaše pohlaví?
  - a) Muž
  - b) Žena
2. Jaký je Váš věk?
  - a) 18 – 24 let
  - b) 25 – 29 let
  - c) 30 – 35 let
  - d) 36 – 50 let
  - e) 51 – 65 let
  - f) Více než 65 let
3. Jak dlouho žijete v místě Vašeho bydliště?
  - a) Méně než 1 rok
  - b) 1 – 3 roky
  - c) 4 – 5 let
  - d) 6 – 10 let
  - e) Více než 10 let
  - f) Celý život
4. Jaký je Váš nejvyšší stupeň vzdělání?
  - a) Základní
  - b) Vyučen
  - c) Vyučen s maturitou
  - d) Středoškolské
  - e) Vysokoškolské
5. Jaké je Vaše současné postavení na trhu práce?
  - a) Nezaměstnaný
  - b) Zaměstnaný
  - c) Na mateřské dovolené
  - d) Žena v domácnosti
  - e) Student
  - f) OSVČ
  - g) Invalidní důchodce
  - h) Starobní důchodce

5.1. Pokud jste nezaměstnaný

5.1.1. Hledáte si práci

- a) ano
- b) ne

5.1.2. Jaká je délka doby Vaší nezaměstnanosti?

- a) méně než 3 měsíce
- b) 3 – 6 měsíců
- c) 7 – 12 měsíců
- d) 1 – 3 roky
- e) více jak 3 roky

5.2. Pokud jste zaměstnaný

5.2.1 Kde je místo Vašeho pracoviště?

- a) v obci
- b) mimo obec

5.2.2. Jak daleko za prací dojíždíte?

- a) nedojíždím
- b) do 30 km
- c) nad 30 km

6. Jaký byl Váš zdroj příjmů před rokem 1989

- a) Pouze zemědělství
- b) Jiný než zemědělství
- c) Částečně zemědělství a částečně jiný

7. Jaký byl Váš zdroj příjmů po roce 1989

- a) Pouze zemědělství
- b) Jiný než zemědělství
- c) Částečně zemědělství a částečně jiný

8. Jaký dopravní prostředek užíváte k dopravě nejčastěji?

- a) Autobus
- b) Železnici
- c) Auto, motorku
- d) Kolo, chodím pěšky

9. Jak hodnotíte svou dosavadní životní situaci?

- a) Velmi dobrá
- b) Dobrá
- c) Dobrá s tendencí zhoršit se
- d) Špatná s tendencí zlepšit se
- e) Špatná
- f) Velmi špatná

10. Jak jste spokojeni s kvalitou obslužnosti obce? (škála 0 – 6: 0 v obci daný prvek není a není o něj zájem – 1 nespokojen(a) – 2 spíše nespokojen(a) – 3 spíše spokojen(a) – 4 spokojen(a) – 5 velmi spokojen(a) – 6 v obci daný prvek není a je o něj zájem)

- a) S kvalitou komunikací
- b) S kvalitou osvětlení
- c) S kvalitou vodovodu
- d) S kvalitou kanalizace
- e) S kvalitou plynofikace
- f) Se vzhledem obce
- g) S bezpečností v obci
- h) Se sousedskými vztahy
- i) S dostupností škol I. a II. stupně
- j) S dostupností zdravotní péče
- k) S dostupností peněžních služeb
- l) S životním prostředím
- m) S informovaností o práci zastupitelstva
- n) S prací zastupitelstva
- o) Se spolkovou činností

11. Jak se podílíte na rozvoji obce?

- a) Nijak
- b) Pečuji o hezký vzhled obce
- c) Podnikám v cestovním ruchu
- d) Podílím se na spolkové činnosti
- e) Pracuji v obecním zastupitelstvu
- f) Jsem starostou obce

12. Zajímá Vás práce obecního zastupitelstva či programy, jejichž součástí Vaše obec je?

- a) Ne
- b) Spíše ne
- c) Spíše ano
- d) Ano

13. Vnímáte obec jako hospodářsky slabou?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Z části

14. Jak silnou příčinnou jsou vyjmenované ukazatele hospodářské slabosti. (škála 0 – 5: 0 žádnou – 1 velmi slabou – 2 spíše zanedbatelnou – 3 mírnou – 4 silnou – 5 velmi silnou)

- a) Převaha zemědělství
- b) Nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí
- c) Nízký podíl kvalifikované pracovní síly
- d) Vysoký podíl starších obyvatel
- e) Neatraktivnost regionu
- f) Nedostatečná dopravní obslužnost
- g) Nízká podpora vyšších správních orgánů

15. Zhodnoťte, jak silným projevem hospodářské slabosti obce jsou vyjmenované ukazatele. (škála 0 – 5: 0 – žádným projevem, 1 – velmi slabým, 2 spíše zanedbatelným – 3 nepříliš silným – 4 silným – 5 velmi silným)

- a) Vysoká míra nezaměstnanosti
- b) Nízká kupní síla obyvatel
- c) Snížení životní úrovně
- d) Stěhování obyvatel z obce
- e) Stárnutí populace
- f) Uzavírání škol, pošt a jiných institucí
- g) Úpadek kulturní úrovně
- h) Úpadek spolkové činnosti
- i) Úpadek vzhledu obce
- j) Apatie vůči řízení obce, nezájem o veřejné záležitosti

16. Co myslíte, že by zlepšilo život v obci? (škála 0 – 5: 0 – nezlepší, 1 – velmi málo, 2 spíše zanedbatelně – 3 nepříliš významně – 4 významně – 5 zásadním způsobem)

- a) Posílení živnostenské činnosti
- b) Posílení oblasti služeb
- c) Posílení dopravní obslužnosti
- d) Posílení činností tradičního charakteru
- e) Posílení zemědělství
- f) Posílení turistického ruchu

Na další otázky odpovídají pouze zastupitelé obcí.

17. Zhodnoťte důležitost zdrojů financování pro Vaši obec (škála 0 – 5: 0 – žádný význam, 1 – zanedbatelný, 2 – mírný, 3 – střední, 4 – významný, 5 – nejdůležitější)

- a) Vlastní zdroje
- b) Podpora státní správy
- c) Podpora ministerstev
- d) Podpora evropských fondů
- e) Spolupráce se soukromým sektorem
- f) Jiný zdroj financování

18. Koho považujete za nejvýznamnějšího zaměstnavatele ve Vaší obci, či v blízkém okolí?

Příloha 2: Dotazník 2 – zastupitelé obcí

Dosavadní využívání strukturálních či jiných fondů EU

1. Využila Vaše obec do roku 2006 (včetně) finanční prostředky ze strukturálních fondů?
  - a) Ano
  - b) NePokud ano, v jakých letech, prostřednictvím jakých projektů a z jakých konkrétních fondů?
2. Využila Vaše obec od roku 2007 finanční prostředky z fondů EU (nejen strukturálních)?
  - a) Ano
  - b) NePokud ano, uveďte ze kterých.
3. Projekty vypracovávala obec, nebo jste vlastní zpracování zadali specializované firmě?

Využití fondů a programů rozvoje obce do budoucna

4. Máte vyčleněného pracovníka na zpracovávání projektů?
  - a) Ano
  - b) Ne a ani výhledově nechceme
  - c) Ne, ale výhledově ale s ním počítáme
5. Předpokládá Vaše obec v období let 2009-2013 podání projektů v rámci Programu rozvoje venkova, případně z jiných Programů (Programy vázané na strukturální fondy aj.)?
  - a) Ano
  - b) NePokud ano uveďte, v jakých letech, jakých projektů a v rámci jakého Programu.

Propojení obce se světem

6. Užívá Vaše obec informace z internetu?
  - a) Ano
  - b) Ne
  - 6.1 Pokud ano, jaké informace to jsou?
    - c) Připojení k systému Czech point (komunikace s úřady a institucemi)
    - d) E-mailová pošta
    - e) Jiné (vypište)
  - 6.2. Pokud ne, z jakého důvodu?

7. Ohodnoťte, jak často jsou informace z internetu získávány?

- a) Pravidelně
  - i) Denně
  - ii) Týdně
  - iii) Měsíčně
  - iv) Ročně
- b) Nahodile
- c) V případě nutnosti
- d) Nikdy

Přeshraniční spolupráce

8. Realizuje Vaše obec přeshraniční spolupráci?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano,

- i) s jakými obecními zastupitelstvy (uveďte název obce)?
- ii) na jakých projektech?
- iii) jsou tyto projekty financovány z fondů EU?

Pokud ne, realizujete již předběžná jednání o přeshraniční spolupráci?

9. Realizuje přeshraniční spolupráci některá organizace (společnost) Vaší obce?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, která z organizací to je? S kým tato organizace spolupracuje?

10. Je Vaše obec členem některého sdružení?

- a) Sdružení obcí (uveďte název)
- b) Jiného sdružení (uveďte název)
- c) Nejsme členem sdružení

Pokud jste členem některého sdružení, uveďte

- i) cíl (účel) tohoto sdružení
- ii) konkrétní výhody, které toto členství pro Vaši obec přináší

Příloha 3: Obce, jejichž zastupitelé zpracovali Dotazník 2

Bohumilice	<i>Kvilda</i>	<i>Svatá Máří</i>
<i>Borová Lada</i>	<i>Lažiště</i>	<i>Šumavské Hoštice</i>
<i>Bošice</i>	<i>Lčovice</i>	Vacov
Buk	<i>Lenora</i>	Vlachovo Březí
<i>Bušanovice</i>	Mičovice	<i>Vrbice</i>
<i>Čkyně</i>	Nebahovy	<i>Záblatí</i>
Drslavice	<i>Nicov</i>	Zábrdí
Dvory	<i>Nová Pec</i>	<i>Zálezly</i>
<i>Horní Vltavice</i>	Nové Hutě	Zbytiny
<i>Chroboly</i>	Pěčnov	Zdíkov
Kratušín	<i>Radhostice</i>	Žárovná
<i>Křišťánov</i>	<i>Stachy</i>	<i>Želnavá</i>
<i>Ktiš</i>	<i>Stožec</i>	<i>Žernovice</i>
<i>Kubova Huť</i>	Strážný	

Obce, které daný dotazník zpracovaly, jsou označeny tučnou kurzívou.